

6. SZÁMÚ MELLÉKLET

Az elsőfokú büntető ügydöntő határozatok szerkesztésének elvei és gyakorlata (szerkesztési segédlet)

BEVEZETÉS

A Be. meghatározza a büntető bírósági határozat formáját: ítélet, végzés,
a határozat egyes szerkezeti elemeit: bevezető rész, rendelkező rész, indokolás,
s előírja az egyes szerkezeti elemek alapvető tartalmi követelményeit is.
(Be. 257-258. §-ai)

A bíróság a vádról ítélettel határoz, ha a vádlottat bűnösnek mondja ki vagy felmenti.
(Be. 329. §)

I. Bűnösséget megállapító fellebbezett elsőfokú ítélet szerkesztése egy vádlott esetében – Be. 330. §

(a Be. 258. § rendelkezéseinek sorrendjében)

Bevezető rész:

Előre bocsátjuk: még a látszólag technikai jellegűnek tűnő előírások is lényeges mögöttes eljárásjogi tartalmat hordoznak. Azt a célt szolgálják, hogy az írásba foglalt határozat egésze is visszatükrözze az eljárási szabályok megtartását.

(Pl. a tényállás, a minősítés, valamint a bíróság megnevezésének egybevetésével ellenőrizhető a hatásköri, illetékességi szabályok megtartása, a tárgyalási napokból a tárgyalás folytonossága, az aláírásból a bíróság összetétele, stb.)

A bíróság megnevezése: a hatáskörére és székhelyére utal.

A bíróságot úgy kell megnevezni, ahogy azt a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről, illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény előírja. Például: Pécsi Járásbíróság, Budapest II. és III. Kerületi Bíróság, Fővárosi Törvényszék, Debreceni Ítéltábla, Kúria.

Az, hogy a bíróság másodfokon, harmadfokon, fiatalkorúak elleni vagy katonai büntetőeljárásban jár el, a bevezető részbe tartozik.

Ügyszám: az ítélet sorszámaival együtt fel kell tüntetni az ügyszakot, az eljáró tanács számát is.

Az ügydöntő határozatokban a bíróság megnevezése és az ügyszám alá – középre – Magyarország Címere kerül.

(A Címer használatát a 2011. évi CCII. törvény megengedi.)

Eljárás helye: általában a bíróság székhelyével azonos.

Ha azonban a bíróság a székhelyén ugyan, de nem a hivatalos helyiségében (pl. a helyszínen) vagy székhelyén kívül, más helységben tartotta meg a tárgyalást [Be. 278. § (2) bekezdése] a tárgyalás tényleges helyét kell feltüntetni.

A tárgyalási napok megjelölése :

Miután a bírósági eljárásról a jegyzőkönyvet úgy kell vezetni, hogy abból nyomon lehessen követni az eljárási szabályok megtartását is; elhúzódó tárgyalás esetén célszerű az érdemi tárgyalási napokat a tárgyalási jegyzőkönyvek tartalma alapján feltüntetni.

Nem kell tehát felsorolni azokat a napokat, amikor

- a tárgyalás megtartásának akadálya volt, így azt a bíróság elhalasztotta [Be. 282. § (4) bekezdés], vagy
- bizonyított ugyan, de a tárgyalási akadályt (pl. a védő hiánya) később észlelte,
- illetve a korábbi tárgyalási napokat, ha a tárgyalást előlről kezdte.

Több tárgyalási nap esetén a „folytatólagosságot” külön kiemelni nem kell.

A bírósági tárgyalás egységes egész; a bíróság minden ügyben egy tárgyalást tart akkor is, ha az több napon át tart (Be. 287. §).

Szakszerűtlen ezért a bevezető részben a „tárgyalásokon”, „tárgyalási napokon” hozott határozatot említeni.

A bíróság az ügydöntő határozatát a tárgyaláson megvizsgált bizonyítékokra alapozza, (a tárgyaláson azt kihirdeti), így határozatát helyes szóhasználattal „tárgyalás alapján” hozta meg.

A kihirdetés napja:

Az ügydöntő határozatot a meghozatala után nyomban ki kell hirdetni [Be. 321. § (1) bekezdése].

A meghozatal napja és a kihirdetés napja tehát általában egybe esik.

Az ügy bonyolultsága, nagy terjedelme miatt indokolt lehet a tárgyalás elnapolása, azonban – a törvény szerint – az elnapolás ilyenkor is a „határozat meghozatalára és kihirdetésére” együttesen történik. A határozat kihirdetésének határnapját a tárgyalás elnapolásakor ki kell tűzni [Be. 322. § (1) bekezdése].

Az ítélet bevezető részében ilyenkor a kihirdetés napját is szerepeltetni kell.

Példák a bevezetésre:

„A Szegedi Járásbíróság Szegeden, 2013. .... napján tartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő ítéletet/végzést.”

vagy

„..... 2013. .... napján tartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta és 2013. .... napján kihirdette a következő ítéletet/végzést.”

A bírósági eljárás formái:

- a tárgyalás - ha bizonyítást vesznek fel,
- a nyilvános ülés,
- az ülés,
- és a tanácsülés (Be. 234. §).

Az egyes eljárási cselekményekhez - az eljárás szakaszai szerint – a törvény hozzárendeli a lehetséges eljárási formát is.

Az elsőfokú ítélet szempontjából a lehetséges eljárási forma: a tárgyalás vagy tárgyalásról lemondás esetén (Be. XXVI. Fejezet) a nyilvános ülés.

Más eljárási formában a bíróság ítéletet nem hozhat.

(A bíróság a határozat meghozatala érdekében ugyan tanácsülést tart, azt azonban az ítélet bevezető részében feltüntetni nem kell.)

A nyilvánosság elve az Alaptörvényben is rögzített eljárási alapelv.

Annak feltüntetése, hogy a tárgyalás nyilvános volt-e, az ítélet bevezető részében kötelező [Be. 258. § (2) bekezdés a) pontja].

A nyilvánosságot az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről a bíróság a törvényben meghatározott okokból és kellően indokolt határozattal zárhatja ki.

Ez esetben – a törvényi szóhasználat szerint - a bíróság „zárt tárgyalást” illetve „részben zárt tárgyalást”, míg a tárgyalásról lemondás esetén „zárt ülést” tart.

Rendelkező rész

Ha a vádlott *szabadlábon* van, annak megjelölése általában felesleges, mivel jogi relevanciája nincs.

Több, illetve sok vádlottas ügyben az áttekinthetőség azt kívánja, hogy a fogva lévő vádlottak mellett a szabadlábon levőket is a bíróság megjelölje.

Az *előzetes fogva tartás* gyűjtőfogalom: az őrizetet, az előzetes letartóztatást és az ideiglenes kényszergyógykezelést foglalja magába.

Ennek ismeretében szükségtelen az őrizet és az előzetes letartóztatás külön-külön történő részletezése.

Nem előzetes fogva tartás a házi őrizet és a lakhelyelhagyási tilalom.
Emiatt az arra történő utalás, hogy a vádlott időközben lakhelyelhagyási tilalom alatt is állt, felesleges.

Más a helyzet a házi őrizetet illetően, mivel annak anyagi jogi kihatása van.

Bár a Be. szerint az „előzetes fogva tartásra vonatkozó adatokat” kell csak az ítéletben szerepeltetni, a házi őrizetnek hasonló anyagi jogi vonzata van.

A Btk. 92. §-a értelmében ugyanis a házi őrizet teljes idejét be kell számítani a kiszabott szabadságvesztésbe, elzárásba, közérdekű munkába és pénzbüntetésbe.

Az anyagi jogi szabályok miatt - annak ellenére, hogy a Be. 258. §-ának (2) bekezdés a) pontja a házi őrizetet külön nem nevesíti - a bírói gyakorlat a házi őrizet adatait is mindig feltünteti.

A törvényi sorrend szerint az előzetes fogva tartásra (házi őrizetre) vonatkozó „adatokat” a vádlott nevét és személyi adatait megelőzően kell a határozatban szerepeltetni.

Ez a gyakorlatban a beszámítási kötelezettség miatt sok esetben az időpontok felesleges megisméltéséhez vezet.

Nehezíti a megszövegezést, hogy a törvény „adatok” megjelöléséről szól.

Az „adatok” megjelölés feltételezi az előzetes fogva tartás (házi őrizet) kezdő és befejező napjának a pontos ismeretét, amelyek viszont az ítélelhozatalakor csak akkor ismertek, ha időközben a kényszerintézkedés már megszűnt.

Folyamatos fogva tartás (házi őrizet) esetében a befejező időpont a határozat meghozatalakor még ismeretlen, mivel a kényszerintézkedésről a bíróság majd csak az ítélet kihirdetése után dönt [Be. 327. § (1) bekezdés].

(Itt utalunk arra: az írásba foglalt ítélet mindig csak a meghozatalakor fennálló helyzetet tartalmazhatja.)

A helyes szöveg:

„A 2012. június 12. napjától 2012. december 15. napjáig előzetes fogva tartásban (házi őrizetben) volt

N. J. (személyi adatok) vádlott...”

„A 2012. július 1. napjától előzetes fogva tartásban lévő

N. M. (személyi adatok) vádlott...”

Nem kifogásolható – sőt célszerű is – annak rögzítése, ha a vádlott más ügyben van előzetes fogva tartásban, vagy szabadságvesztés büntetést tölt.

Ez a tény ugyan ítéleti rendelkezéssel nem jár, azonban a fellebbezési eljárásban nem közömbös. (Pl. védő kirendelése, idézés, előállítás szükségessége.)

Személyi adatok:

A rendelkező részbe kizárólag a Be. 117. §-ának (1) bekezdésében felsorolt, a vádlott személyazonosságának a megállapításához szükséges adatok kerülhetnek.

Ezek: a vádlott neve, születési neve, korábbi neve, (pl. nevet változtatott) születési helye és ideje, anyja neve, lakóhelyének és tartózkodási helyének címe, a személyazonosító okmányának száma és állampolgársága.

Kézbesítési okból rendkívül fontos, hogy a vádlott állandó lakóhelyének címe mellett a tényleges tartózkodási helyének címe is feltüntetésre kerüljön.

Ennél több vagy más adatot viszont a rendelkező rész nem tartalmazhat.

Téves emiatt (a vádirathoz hasonló módon) a büntetett vagy büntetlen előélet megjelölése.

A korábbi büntetésekre vonatkozó adatok az ítélet indoklásába tartoznak [Be. 257. § (3) bekezdés b) pont].

A személyazonosítás célját szolgáló adatokat személyi igazolvány, lakcím kártya, esetleg más hiteles közokirat alapján kell megállapítani, az ítéletben pedig úgy kell szerepeltetni, ahogy azokat az okirat tartalmazza.

Ha a vádlottnak több utóneve van, valamennyit fel kell tüntetni és az általa használt utónevet alá kell húzni.

A külföldi helység nevet általában az adott ország írásmódja szerint kell rögzíteni.

Ha az idegen helységnek az általánosan elfogadott magyar változata is van (pl. Bécs, Brassó, Pozsony), ezt is lehet használni, azonban ilyenkor zárójelben az érintett állam nyelvén is fel kell tüntetni a helység nevét. (Nemzetközi bűnügyi jogsegély szempontjából lehet jelentős.)

Kevésbé ismert, idegen földrajzi helyek mellett az ország neve is feltüntethető.

Bűnösnek kimondás:

A bíróság a vádlottat bűnösnek mondja ki, ha megállapítja, hogy bűncselekményt követett el, és büntethető [Be. 330. § (1) bekezdés].

Bűnösnek kimondásra kerül sor:

- próbára bocsátás,
- jóvátételi munka,
- megrovás alkalmazásakor továbbá akkor is, ha
- a bíróság a büntetés kiszabását mellőzi.

[Pl. hamis vád esetében Btk. 236. § (2) bekezdés, hamis tanúzás esetében Btk. 275. § (2) bekezdés.]

A bűnösség kimondása szerkezetileg a személyi adatok után, mindig külön sorban, és a ritkítással kiemelt „b ü n ö s” szó használatával történik.

Az ítélet a kihirdetésével válik ítéletté.

A bűnösnek „mondja ki” törvényi kitétel a szóbeli hirdetésre vonatkozik, ami szintén csak a „bűnös” szóval, a „mondja ki” igei állítmány nélkül történik, emiatt azt az írásba foglalt ítéletben sem használjuk.

Ha a bíróság a próbára bocsátásról korábban bűnösséget megállapító ítélettel döntött, a próba bocsátást kimondó rendelkezés hatályon kívül helyezése esetén a bűnösséget nem kell ismételtén kimondani abban a bűncselekményben, amely miatt a vádlottat korábban próbára bocsátották.

(A próbára bocsátással a büntetés kiszabásával kapcsolatos részben később külön foglalkozunk.)

A bűncselekmény Btk. szerinti megnevezése:

Kiemelkedő a jelentősége annak, a bíróság a vádlottat milyen bűncselekményben találta bűnösnek.

A rendelkező részben ezért egyértelműen, félreérthetetlenül kell megnevezni azt a bűncselekményt (bűncselekményeket), amelyekben a vádlott bűnös.

A bűncselekményt az 1978. évi IV. törvény (régii Btk.), illetve a Btk. Különös része szerinti alcímével kell megnevezni, az alkalmazott törvényhely zárójelben történő megjelölésével (BKv 61.)

A minősített esetben az alapesetet meghatározó törvényhelyet is fel kell tüntetni.

Fel kell tüntetni a következőket is:

- a bűncselekmény büntett vagy vétség,
- több rendbeli vagy folytatólagos,
- ha szándékos és gondatlan alakzata is van, a gondatlan alakzatot,
- az elkövetői alakzatot (közvetett tettes, társtettes, felbujtó, bűnsegéd), és
- az elkövetési alakzatot (kísérlet, előkészület)

[Be. 258. § (2) bekezdés d) pont].

A törvényi alcím helyett kivételesen nyelvhelyességi okból a bírói gyakorlatban általánosan elfogadott, egyszerűbb megnevezés is alkalmazható. Pl. a „járművezetés ittas állapotban vétsége” helyett „ittas járművezetés vétsége” Btk. 236. § (1) bekezdés].

Rendbeliség: az „rb.” rövidítés helyett ki kell írni: rendbeli.

A rendbeliségre csak annak a bűncselekménynek a megnevezése mellett kell utalni, amit a vádlott többször valósított meg (pl. garázdaság büntette, 2 rendbeli lopás büntette).

Egyetlen cselekmény mellett a rendbeliségre utalni szükségtelen és zavaró.

Felesleges akkor is, ha a vádlott ugyan a megnevezésében azonos, de különbözőképpen minősülő bűncselekményeket valósított meg. Pl. testi sértés büntette [új Btk. 164. § (1) és (3) bekezdése], testi sértés büntette [164. § (1) bekezdés, (6) bekezdés a), b) pontja].

Elkövetési alakzat:

A tettesi megjelölés (pl. bűnös sikkasztás büntettében mint tettes) minden esetben szükségtelen.

Mindkét Btk. a tettesi magatartásra épül, „a tettes” magatartását, és pedig befejezett magatartását veszi alapul.

Ezért csak a tettesitől eltérő elkövetői, illetve a befejezettől eltérő elkövetési alakzatot - közvetett tettes, társtettes, felbújtó, bűnsegéd, kísérlet, előkészület – kell a megnevezésben szerepeltetni.

Bűnsegéd esetén az, hogy pszichikai vagy fizikai bűnsegéd volt-e a vádlott, a jogi minősítés körébe és nem a megnevezéshez tartozik.

Megjegyzendő: az a helyes, ha az adott elkövetői minőség a bűncselekmény megnevezése előtt szerepel.

Pl. „(.....) vádlott bűnös társtettesként elkövetett zsarolás büntetében” (s nem rablás büntetében mint társtettes).

A vádlott ugyanis nem mint társtettes bűnös, hanem olyan bűncselekményben amelyet társtettesként valósított meg.

Példák a megnevezésre:

- társtettesként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntette [Btk. 194. § (1), (2) bekezdés b) és c) pontja],
- gondatlanságból elkövetett emberölés vétsége [Btk. 160. § (4) bek.],
- 2 rendbeli felbujtóként elkövetett testi sértés büntette [Btk. 164. § (1) bekezdés, (5) bekezdés I. fordulata],
- 5 rendbeli lopás vétsége, amelyből 2 rendbeli kísérlet [Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a pont].

Helytelen a már hatálytalan BK. 1. számú állásfoglalás, valamint a Btk., illetve a régi Btk. rendelkezésének kombinálása.

Pl. felbujtóként, élet elleni súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntette [Btk... §)

Helytelen a minősítésnél használatos „a Btk. 164. § (2) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő könnyű testi sértés vétségében” megnevezés is.

Több bűncselekménynél az ítélet áttekinthetőbb, ha a különböző bűncselekmények egymás alá, külön sorba kerülnek.

Nagyszámú bűncselekmény esetén ettől el lehet térni.

A felsorolást általában a legsúlyosabb, legmeghatározóbb bűncselekménnyel indokolt kezdeni. A büntettek megelőzik a vétségeket.

Amennyiben a vádlott több azonos elnevezésű és azonosan minősülő bűncselekményben bűnös, akkor ezeket össze kell vonni.

Ilyenkor is pontosan meg kell jelölni, a bűncselekmények közül hány rendbeli kísérlet, és hány rendbelit követett el a vádlott társtettesként, felbujtóként vagy bűnsegédként. (Pl. bűnös: 5 rendbeli csalás büntetében, amelyből 1 rendbeli folytatólagos, 2 rendbeli kísérlet és 2 rendbeli társtettesként elkövetett.)

Több rendbeli ugyanolyan, de különböző módon minősülő, illetve más – más elkövetési alakzatban megvalósított, vagy kísérleti szakban maradt cselekmények megnevezésénél a külön – külön történő megjelölés áttekinthetőbb.

A folytatólagosság törvényi egység, ennek ismeretében az egy rendbelikénti jelölését ugyancsak mellőzni kell.

Pl. bűnös folytatólagosan elkövetett sikkasztás büntetében.

Folyatólagosság esetén, ha a részcselekmények között befejezett és kísérleti szakban maradt, illetve különböző minőségben tettesként, társtettesként, felbujtóként, bűnsegédként elkövetett részcselekmények is vannak, az ítélet rendelkező részében a kísérletre és a különböző elkövetési minőségre külön utalni nem kell.

A folytatólagos cselekményt egészében a legsúlyosabban fenyegetett, a leghátrányosabb következményekkel járó részcselekményhez igazodva kell megnevezni.

Az egyes részcselekmények kísérleti szakban maradása, illetve a részcselekmények részesként történő megvalósítása az ítélet indoklásába, ezen belül a jogi minősítés körébe tartozik.

Kerülni kell a „részben kísérlet”, a „részben társtettes”, „részben felbujtó” vagy „részben bűnsegéd” megnevezések használatát.

A büntetés kiszabása:

A bűnösség megállapítását (a bűncselekmény megnevezését) a büntetésre vagy intézkedésre vonatkozó rendelkezések követik.

E rendelkezéseket a gyakorlatban az új bekezdésbe írt

„ezért őt .....” vagy

„ezért a vádlottat .....” szöveg vezeti be.

(Sok bűncselekmény elkövetése esetén ez utóbbi megoldás a helyesebb.)

Általános szerkesztési elv: a büntetés kiszabásánál, az intézkedés alkalmazásánál, de a kapcsolódó rendelkezések megfogalmazásánál is a törvényi szóhasználatot kell követni.

A bíróság a büntetés (több büntetés) kiszabásáról egységesen az „ítéli” kifejezés használatával rendelkezik.

Több bűncselekmény miatt „halmazati büntetésül” ítéli a vádlottat a konkrét büntetésre.

A visszaesői, különös, többszörös, erőszakos többszörös visszaesői minőségre nem a bűncselekmény megnevezése, hanem a büntetés kiszabása körében kell utalni.

A különös, többszörös stb. visszaesés ugyanis nem minősítő körülmény, hanem büntetési tételt növelő tényező (Btk. 89-90. §).

Az „egyszerű” visszaesésnek a végrehajtási fokozat szempontjából van jelentősége és próbára bocsátás esetén a pártfogó felügyelet elrendelésével vagy megállapításával.

Példa:

(.....) vádlott bűnös ..... büntetésben,
„ezért őt (vagy: Ezért a vádlottat) – mint visszaesőt – különös, stb. visszaesőt (.....)
ítéli”.

Bűnhalmazat esetén is az „ezért” és nem pedig az „ezekért” szót használjuk.

Az „ezért őt ..... (ezért a vádlottat) .....” szöveget felesleges a vádlott nevével bővíteni, mivel mindenki előtt nyilvánvaló, kivel szemben került sor a joghátrány alkalmazására.

Bűnhalmazatban álló cselekmények esetében szükséges annak a kifejezésre juttatása, melyik bűncselekményre áll fenn az elkövető többszörös visszaesői minősége.

Pl. Ha közokirat-hamisítás büntetésben, hamis tanúzás büntetésben és sikkasztás büntetésben bűnös, s ez utóbbiban többszörös visszaeső,
„ezért őt (ezért a vádlottat) – a sikkasztás büntetésben mint többszörös visszaesőt – halmazati büntetésül (.....) ítéli”.

A bűnszervezetben történt elkövetés ugyancsak büntetési tételt növelő tényező (Btk. 91.§).

Szövegezése a fentiekhez hasonló.

Ha minden cselekmény bünszervezetben elkövetett:

„ezért őt (ezért a vádlottat) – mint bünszervezetben elkövetőt – halmazati büntetésül (.....) ítéli”.

Amennyiben több büncselekmény közül csak egyeseket követett el bünszervezetben, a szövegezés nehezebb.

Megoldás lehet, ha a büntetés kiszabását követően a bíróság megállapítja, melyek azok a cselekmények, amelyeket bünszervezetben valósított meg.

Például:

„A vádlott az emberölés büntetének kísérletét és a közveszélyokozás büntetését bünszervezetben követte el.”

A rendelkező részben előforduló számokat számjegyekkel és betűkkel is ki kell írni, ez elsősorban a büntetésekre (intézkedésekre) és a számokat tartalmazó rendelkezésekre vonatkozik.

A „egységes elítélés” elvéből következően a bíróságok többsége eddig sem tüntette fel, melyik a fő-, illetve mellékbüntetés. (Kivéve, ha főbüntetés helyett alkalmazott mellékbüntetést.)

Az anyagi jogi szabályok szerint jelenleg a közügyektől eltiltás az egyetlen mellékbüntetés.

Mindezekre figyelemmel annak kiemelése, hogy közügyektől eltiltásra „mint mellékbüntetésre” is ítéli a bíróság a vádlottat, a jövőben is szükségtelen.

A helyes rendelkezés:

„ezért őt (ezért a vádlottat) 3 (három) évi szabadságvesztésre és 2 (kettő) évi közügyektől eltiltásra ítéli”.

Szabadságvesztéshez kapcsolódó további rendelkezések:

Végrehajtási fokozat:

A Btk. 35. §-ának (1) bekezdése szerint: ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, annak végrehajtását fogházban, börtönben vagy fegyházban rendeli végrehajtani.

A Btk. alkalmazásakor tehát az ítéletben a végrehajtási fokozatról mindig külön kell rendelkezni.

Példa:

„A szabadságvesztést fogházban (börtönben, fegyházban) kell végrehajtani”.

Felfüggesztett szabadságvesztés esetén:

„A szabadságvesztést végrehajtása esetén börtönben kell végrehajtani”.

Ha a bíróság eggyel enyhébb vagy szigorúbb végrehajtási fokozatot határozott meg, erre a rendelkező részben nem kell külön utalni, ezzel az ítélet indokolásában szükséges foglalkozni [Btk. 35 § (2) bekezdés].

Feltételes szabadságra bocsátás:

A Btk. 38. §-ának (3) bekezdése szerint az ítéletben kell dönteni arról, ha az elítélt büntetése fele részének kitöltése után feltételes szabadságra bocsátható, továbbá életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a legkorábbi időpontról, vagy a lehetőség kizárásról (Btk. 42. §).

A feltételes szabadságról is mindig külön rendelkezni kell.

A vonatkozó szabályok szerint ugyanis [38. § (1) és 42. § (1) bekezdése] az ítéletben meg kell állapítani a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját vagy azt, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárt.

A legkorábbi időpont a határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén: a büntetés kétharmad, háromnegyed részének, de legkevesebb három hónapnak a kitöltését követő nap.

Kizárólag csak a rövid tartamú, hónapokban megállapított szabadságvesztés esetén látszik indokoltnak, a törvény szövege szerint „a legkevesebb három hónap kitöltésére” utalni. A hosszú tartamú, években meghatározott szabadságvesztés kiszabásánál ez felesleges. Nehezen is értelmezhető és a Btk. 38. §-ának (3) bekezdésében írtakkal sem áll összhangban.

A feltételes szabadságra bocsátás pontos idejének a kiszámítása büntetés-végrehajtási feladat.

A rendelkezés a következő lehet:

„A vádlott legkorábban a büntetés kétharmad (háromnegyed) részének a kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra”.

„A vádlott a büntetés fele részének letöltése után feltételes szabadságra bocsátható”.

Rövid tartamú szabadságvesztésnél:

„A vádlott 3 (három) hónap kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra.”

Az életfogytig tartó szabadságvesztésnél:

„A vádlott legkorábban 30 (harminc) év letöltése után bocsátható feltételes szabadságra”.

A feltételes szabadságból kizáró rendelkezés mindkét szabadságvesztésnél azonos.

„A vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható”.

Felfüggesztett szabadságvesztés kiszabásakor a rendelkezések:

„A szabadságvesztés végrehajtását (3) három évi próbaidőre felfüggeszti.”

„Elrendeli a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejére a vádlott pártfogó felügyeletét” (ha szükséges).

„A vádlott a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt pártfogó felügyelet alatt áll” (ha kötelező).

(Ugyanígy kell rendelkezni a felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt fiatalos vádlottnál.)

Előzetes mentesítésnél a rendelkezés:

„A bíróság a vádlottat előzetes mentesítésben részesíti”.

„Az előzetes mentesítés hatályát veszti, ha a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendelik.”

A felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése:

Fel kell tüntetni a felfüggesztett büntetést kiszabó bíróság megnevezését, az ítélet számát, a kiszabott szabadságvesztés tartamát, annak próbaidejét.

„Elrendeli a vádlottal szemben a (.....) Járásbíróság (.....) számú ítéletével kiszabott 8 (nyolc) hónapi, 2 (kettő) évi próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását.

A feltételes szabadság megszüntetése:

„A (.....) Kerületi Bíróság (.....) számú ítéletével kiszabott 10(tíz) hónapi szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadságot megszünteti”.

Értelemszerűen az indokolásban – a személyi részben – a rendelkezéssel érintett korábbi ítélet adatait részletezni kell.

Az előzetes fogva tartás, a házi őrizet beszámítása:

Az előzetes fogva tartásnak, a házi őrizetnek a személyi adatok előtt pontosan megjelölt tartamát a beszámításnál megismételni nem kell.

A rendelkezés:

„Az előzetes fogva tartásban (házi őrizetben) töltött időt a szabadságvesztésbe be kell számítani.”

Felfüggesztett szabadságvesztés esetén:

„Az előzetes fogva tartásban (házi őrizetben) töltött időt a szabadságvesztés végrehajtása esetén be kell számítani.”

A bíróság döntést hoz a beszámításról.

A tényleges beszámítás a büntetés-végrehajtás feladata.

Ha a vádlottat olyan végrehajtható szabadságvesztésre ítélik, amely miatt a korábbi felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását nem lehet elrendelni, akkor a próbaidő kiszabott szabadságvesztés tartamával meghosszabbodik [Btk. 86. § (2) bekezdése].

Erről a bíróságnak az ítéletben rendelkeznie kell [Be. 258. § (2) bekezdés f) pont].

Ha a kiszabott újabb szabadságvesztés például 2 év:

„A (.....) Járásbíróság (.....) számú ítéletével kiszabott 1 (egy) év 8 (nyolc) hónapi, 3 (három) évi próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje 2 (kettő) évvel meghosszabbodik.”

Elzárás kiszabása:

„ezért őt (ezért a vádlottat) 30 (harminc) napi elzárásra ítéli.

Az elzárást büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani.

Az előzetes fogva tartásban (házi őrizetben) töltött időt az elzárásba be kell számítani”.

Közérdekű munka kiszabása:

„(.....) vádlott bűnös (.....) büntetésében, ezért őt (ezért a vádlottat) 60 (hatvan) óra közérdekű munkára ítéli.

A vádlott könnyű fizikai munka végzésére köteles. A munkát díjazás nélkül végzi.

Az előzetes fogva tartásban (házi őrizetben) töltött időt a közérdekű munkába be kell számítani.

Ha a vádlott számára meghatározott munkát önhibájából nem végzi el, a közérdekű munkát vagy annak hátralévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni.”

Pénzbüntetést kiszabó rendelkezés:

„(.....) vádlott bűnös (.....) büntetőben, ezért őt (ezért a vádlottat) 150 (egyszázötven) napi tétel, napi tételenként 1000 (egyezer) forint összesen 150.000 (százötvenezer) forint pénzbüntetésre ítéli.

A pénzbüntetést meg nem fizetés esetén napi tételenként egynapi szabadságvesztésre kell átváltoztatni”.

A szövegezés azonos akkor is, ha a pénzbüntetést szabadságvesztés vagy más büntetés mellett szabták ki.

Részletfizetés engedélyezésekor – azon túl, hogy a havonta fizetendő összegnek oszthatónak kell lennie az ítéletben megállapított napi tétel összegével – a mulasztás következményeiről is rendelkezni kell [Btk. 51. § (1) bekezdés].

Az előző példa szerint:

„A vádlott a pénzbüntetést 10 (tíz) hónapi, havi 15.000 (tizenötezer) forintos részletekben fizetheti meg.

Az egy havi részlet megfizetésének elmulasztása esetén a pénzbüntetést, vagy annak meg nem fizetett részét napi tételenként egy napi szabadságvesztésre kell átváltoztatni.”

Foglalkozástól eltiltás:

Pontosan meg kell jelölni azt a foglalkozást, foglalkozásnak minősülő tevékenységet, munkakört, amelyre az eltiltás kiterjed.

Példa:

„(.....) vádlott bűnös (.....) büntetőben, ezért őt (ezért a vádlottat) 1 (egy) évi szabadságvesztésre és a felelős műszakvezetői tevékenység gyakorlásától 5 (öt) évi eltiltásra ítéli.”

„,,(.....) vádlott bűnös (.....) büntetőben, a betegápolói foglalkozástól végleges hatályú eltiltásra ítéli.”

Járművezetéstől eltiltás :

A Btk. 236. §-ában és a 237. §-ában meghatározott bűncselekmények (járművezetés ittas állapotban és járművezetés bódult állapotban) elkövetése esetén kötelező. A kötelező alkalmazás csak különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető.

Kiszabása esetén meg kell határozni az eltiltás tartamát, amely határozott időre szóló vagy végleges hatályú lehet, az eltiltás meghatározott fajtájú és kategóriája járműre is vonatkozhat.

A tartamába be kell számítani azt az időt, amelynek tartamára az elkövető vezetői engedélyét – a járművezetéstől eltiltásra ítéletet megelőzően – a bűncselekménnyel összefüggésben a helyszínen elvették, vagy azt a hatóságnál leadta.

Ha a vezetői engedélyt a hatóság nem adta vissza, a beszámítás végső időpontját nem kell megjelölni.

Végleges hatályú eltiltás esetén a vezetői engedély bevonásától eltelt idő beszámításáról rendelkezni nem kell.

A rendelkezés:

„(.....) vádlott bűnös (.....) büntetében, ezért őt (ezért a vádlottat) 1 (egy) év 6 (hat) hónapi közúti járművezetéstől eltiltásra ítéli.

A közúti járművezetéstől eltiltás tartamába (.....) napjától (.....) napjáig eltelt időt be kell számítani.”,

vagy

„(.....) vádlott bűnös (.....) büntetében, ezért a közúti járművezetéstől végleges hatályú eltiltásra ítéli.”

Kitiltás kiszabása:

Pontosan meg kell jelölni, a kitiltás melyik helysége (helységekre, közigazgatási egysége, vagy az ország mely részére) vonatkozik.

„A vádlottat Siófok és Zamárdi területéről 3 (három) évi kitiltásra ítéli.”

Sportrendezvény látogatásától való eltiltás

Konkrétan meg kell határozni, az eltiltás mely sportszövetség által, milyen sportág keretében rendezett, mely sportlétesítményben tartott sportesemény látogatására vonatkozik.

„..... ezért őt (ezért a vádlottat) a Magyar Labdarúgó Szövetség által a Debreceni Főnix Stadionban rendezett labdarúgó mérkőzések látogatásától 3 (három) évi eltiltásra ítéli.”

Kiutasítás:

Példa:

„(.....) vádlott bűnös (.....) büntetében, ezért őt (ezért a vádlottat) 5 (öt) évi szabadságvesztésre és Magyarország területéről 5 (öt) évi kiutasításra ítéli”,

vagy

„12 (tizenkettő) évi szabadságvesztésre és Magyarország területéről végleges hatályú kiutasításra ítéli”.

Intézkedések alkalmazása:

A bűnösséget megállapító ítéletben az intézkedésekről a bíróság a törvény szövegének megfelelő szóhasználattal rendelkezik:

- a vádlottat „próbára bocsátja,”
- a vádlott számára „jóvátételi munkát ír elő,”
- a vádlottat „megrovásban részesíti”.

Megrovás alkalmazásakor a rendelkezés:

„(.....) vádlott bűnös (.....) büntetében (Btk. ...), ezért őt (ezért a vádlottat) megrovásban részesíti”.

Próbára bocsátás:

„(.....) vádlott bűnös (.....) vétségében (Btk. ...), ezért őt (ezért a vádlottat) 1 (egy) évre próbára bocsátja.”

Ezt követi az esetleges pártfogó felügyeletre vonatkozó rendelkezés és az esetleges külön magatartási szabályok előírása.

„A próbaidő tartamára a pártfogó felügyeletét rendeli el. Külön magatartási szabályként írja elő...”

Korábbi próbára bocsátás hatályon kívül helyezése:

Ha a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt a próbára bocsátott ellen újabb eljárás indul, vagy ha a próbára bocsátott ellen a próbaidő előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt indul eljárás, az ügyeket egyesíteni kell, és az újabb ügy elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság jár el [Be. 265. § (2) bekezdés]. A Btk. 66. § (1) bekezdés a), b) pontjai szerint a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatti elítélés, illetőleg próbaidő előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatti elítélés esetén a próbára bocsátást meg kell szüntetni.

Ha a vádlott bűnösségét a bíróság a próbára bocsátás ideje alatt vagy a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt állapítja meg, a próbára bocsátást megszünteti, az

azt kimondó rendelkezést hatályon kívül helyezi és halmazati büntetést szab ki [Be. 330. § (4) bekezdés].

(A törvény szöveg alapján egyértelmű: csak a próbára bocsátást kimondó rendelkezést, s nem az egész korábbi ítéletet kell hatályon kívül helyezni.

Bűnösséget sem kell megállapítani, hiszen azt a korábbi ítélet már megállapította.)

Példa:

„í t é l e t e t :

A bíróság a ..... Járásbíróság ..... számú ítéletével elrendelt próbára bocsátást megszünteti és az azt kimondó rendelkezését hatályon kívül helyezi;

Z. U. vádlott (személyi adatok)

b ű n ö s: ..... büntetében (Btk. ...).

Ezért és a ..... Járásbíróság ..... számú ítéletében a terhére megállapított rongálás vétsége (Btk. ...) miatt – halmazati büntetésül - ..... hónapi szabadságvesztésre ítéli.”

Amennyiben korábban jogerős, tárgyalás mellőzésével hozott végzésben került sor próbára bocsátás alkalmazására, a bíróság bűnösséget nem állapított (nem is állapíthatott) meg [Be. 544. § (1) bekezdése].

Ilyen esetben ezért a „próbára bocsátást kimondó rendelkezés”, hatályon kívül helyezése mellett az ítéletben a próba alapját képező bűncselekményben a bűnösség megállapítása is szükséges.

Példa:

„í t é l e t e t :

A bíróság a Pesti Központi Kerületi Bíróság ..... számú végzésével elrendelt a próbára bocsátást megszünteti és az ezt kimondó rendelkezését hatályon kívül helyezi.

P. Z. (személyi adatok) vádlott

b ű n ö s: ..... büntetében (Btk. ...)

..... vétségében (Btk... a próba alapját képező cselekményben), ezért őt (ezért a vádlottat) – halmazati büntetésül ..... ítéli.”

Jóvátételi munka alkalmazása:

„..... bűnös ..... vétségében(Btk ...)

Ezért a bíróság a vádlott számára 60 (hatvan) óra jóvátételi munka végzését írja elő.

A jóvátételi munkát – választása szerint állami vagy önkormányzati fenntartású intézménynél, közhasznú jogállású civil szervezetnél, egyháznál vagy azok részére díjazás nélkül végezheti.

Ha a jóvátételi munka elvégzését 1 (egy) éven belül megfelelően nem igazolja, a bíróság büntetést szab ki.”

Ez utóbbi esetre 2013. július 1-jei hatállyal a Be. 568/A. §-ában foglalt különleges eljárási szabályok az irányadók.

Példa:

„í t é l e t e t:

A bíróság a .....Járásbíróság ..... számú ítéletének a jóvátételi munka végzését előíró rendelkezését hatályon kívül helyezi.

K. P. (személyi adatok)

vádlottat lopás vétsége [Btk. ....] miatt 4 (négy) hónapi szabadságvesztésre ítéli.”

A korábbi jogerős határozatban megállapított tényállás a próba és a jóvátételi munka esetében egyaránt ítélt dolgot jelent.

A jogerős tényállást ezért az újabb ítéletbe mindig a korábbi határozatból kell „átemelni,” azon változtatni nem szabad.

Vagyonekbezáras:

Elrendelése a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén kötelező.

Erről az ítélet büntetést kiszabó (más intézkedést alkalmazó) részében kell rendelkezni [Be. 258. § (2) bek. e) pont].

Alkalmazásakor mindig konkrétan meg kell határozni azt a vagyontárgyat, vagyonrészt, ingó vagy ingatlan vagyont, pénzösszeget, vagyoneértékű jogot, követelést, amelyre a bíróság a vagyonekbezáras elrendeli.

Példa:

„A vádlottal szemben a ..... a helyrajzi számon nyilvántartott a Budapest, ... kerület ..... utca ..... hsz. alatti ingatlanra vonatkozóan vagyonekbezáras rendel el.”,

vagy

„6.500.000 (hatmillió-ötszázezer) forint összegben vagyonekbezáras rendel el.”

Fontos tudni: ugyanarra a vagyontárgyra, pénzösszegre egyetemlegesen elrendelt vagyonekbezárasnak nincs helye (felülvizsgálati ok).

A megítélt kártérítés mellett ugyanazon összegre vagyonekobbzás nem rendelhető el.

Ha ugyanarra a dologra az ekobbzás és a vagyonekobbzás feltételei egyaránt fennállanak, a vagyonekobbzást kell elrendelni.

Ekobbzás:

Ha az eljárás során lefoglalt dolgok ekobbzásának van helye, egyértelműen, pontosan kell meghatározni az intézkedés tárgyát.

Ebben a körben a tárgyak azonosíthatósága érdekében meg kell jelölni a tárolási, őrzési helyet, a bűnjeljegyzék tételszámát, a tárgy megnevezését (járműnél a márkáját, típusát, rendszámát), darabszámát.

Több esetben előfordul: a bíróság ugyanannak a dolognak a „lefoglalását megszünteti”, amelyre nézve ekobbzást rendel el, holott a két rendelkezés együttes alkalmazása kizárt. Ha tehát a dolog ekobbzását kell elrendelni, a lefoglalást nem lehet megszüntetni.

A lefoglalás megszüntetése mellett (Be. 157. §):

- a dolog visszaadásáról, értékesítése esetén a helyébe lépő pénzösszeg kiadásáról,
- más hatóságnak megküldéséről, megsemmisítéséről, stb. kell döntést hozni.

A szövegezés itt is a törvényi szóhasználatnak megfelelő:

„..... lefoglalását megszünteti, ... részére történő kiadását rendeli el”,
„..... megsemmisítését, ... részére történő megküldését rendeli el”.

A bíróság tehát nem „ekobozza”, vagy „kiadja” a kérdéses bűnjelet, hanem csak intézkedést hoz annak sorsáról. (A végrehajtás a bűnjelkezelő feladata.)

Elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele:

Az elektronikus adatok tekintetében az ekobbzás megfelelője.

A szövegezés - a törvény szövegének használatával - az ekobbzáshoz hasonlóan történik.

Polgári jogi igény elbírálása (Be. 335. §):

A büntetőeljárásban érvényesített polgári jogi igényről a bíróság a következő rendelkezéseket hozhatja:

- az igényt érdemben elbírálja, annak egészben vagy részben helyt ad, illetve az igényt elutasítja,
- ha az érdemi elbírálást mellőzi, annak érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja.

A Be. 335. § (1) bekezdés második mondata szerint a vádlott felmentése esetén nem a polgári jogi igény elutasításának (ami egy korábbi szabályozásnak felelt meg), hanem az igény érvényesítése egyéb törvényes útra utasításának van helye. A Be. 335. § (2) bekezdésében meghatározott mértéket meghaladó polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra kell utasítani.

Mindebből az következik, hogy az előterjesztett polgári jogi igény elutasításának akkor van helye, ha a bűncselekmény – szemben az érvényesíteni kívánt igénnyel – a magánfél (vagy magánfélként fellépő személy) számára (polgári jogi értelemben vett) kárt nem okozott.

Helyt adás esetén:

A rendelkező résznek tartalmaznia kell: a magánfél megnevezését, ha képviselővel járt el, képviselőjének nevét és címét, a megítélt kártérítés összegét, a teljesítési határidőt az illeték fizetésére való kötelezést, kamatfizetés esetén az erre vonatkozó rendelkezést.

Példa:

„Kötelezi a vádlottat, hogy K. M. (D., ... utca ..... házszám alatti lakos) magánfélnek kártérítés címén az ítélet jogerőre emelkedését követő 15 (tizenöt) napon belül 120.000 (százhuszezer) forintot és ennek 2011. május 21. napjától a megfizetés napjáig számított mindenkori törvényes kamatát, valamint – külön felhívásra - ..... (.....) forint eljárási illetéket az államnak fizessen meg.”

Részbeni helyt adás:

Az előző példában írtakat követő rendelkezés:

„Ezt meghaladóan a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja”.

A rendelkező részben kötelezni kell a vádlottat a magánfél és képviselője készkiadásának, valamint a képviselő díjának – részbeni helyt adás esetén a felmerült költség arányos részének - a megfizetésére is [Be. 340. § (1) bekezdés].

Polgári jogi igény elutasítása:

„..... K.M. magánfél által előterjesztett polgári jogi igény érvényesítését elutasítja.” Ez esetben, mint pervesztes felet, a magánfelet kell illeték megfizetésére kötelezni.

(A név feltüntetése az azonosíthatóság érdekében mindig szükséges.)

A sértett megnevezése, ha „polgári jogi igényt érvényesít” – mindig magánfél [Be. 54. § (1) bekezdés].

Általános megjegyzés: ha a polgári jogi igény érvényesítésével kapcsolatos kérdésekről a Be. nem rendelkezik, a Pp., Ptk. és az illetékről szóló törvény rendelkezései az irányadók.

[Erre a Be. 54. § (7) bekezdése és 56. § 2. és 5. pontja is utal.]

Az ítélet indokolásában ezért (pl. a kártérítés, illetékfizetés kapcsán) a fenti törvények megfelelő szakaszaira kell hivatkozni.

Fontos annak ismerete: a törvényi feltételek fennállása esetén [Be. 335. § (2) bekezdés] a bíróság által megállapított összeg mértékéig kötelező a polgári jogi igényt érdemben elbírálni. Ilyen esetekben részbeni elutasításnak, vagy egyéb törvényes útra utasításnak nincs helye.

Továbbá: a vádlott személyes költségmentessége az illetékfizetési kötelezettségre nem terjed ki [Be. 74. §(3) bekezdés].

Szülői felügyeleti jog megszüntetése:

A törvényi feltételek fennállása esetén és ügyészi indítványra szüntethető meg [Be. 336. § (1) bekezdés].

A törvényi feltételek bármelyikének hiányában a bíróság az indítványt elutasítja, a törvényben meghatározott esetekben „a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja” megfogalmazást használja.

Megszüntetés esetén pontosan, egyértelműen fel kell tüntetni a rendelkezéssel érintett gyermek, gyermekek vezeték és utónevét, születési idejét év, hónap, nap megjelölésével.

Példa:

„A bíróság a vádlott szülői felügyeleti jogát a 2010. február 5. napján született N. G. nevű és a 2011. augusztus 12. napján született N. D. nevű gyermekeire vonatkozóan megszünteti.”

Szabálysértés elbírálása:

A bíróság a szabálysértést érdemben elbírálja, ha a tárgyalás eredményéhez képest úgy látja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény szabálysértés.

Ekkor a vádlottat a vádban felrótt bűncselekmény vádja alól felmenti, és a megállapított szabálysértés miatti jogkövetkezményeket alkalmazza [2012. évi II. törvény (Szabs.tv.)].

„..... vádlottat

az ellene garázdaság vétsége [Btk. 339 § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól felmenti, a garázdaság szabálysértése (Szabs.tv. 170. §) miatt ..... (.....)forint

pénzbírsággal sújtja.

A pénzbírságot meg nem fizetése esetén...”.

[Elkobzásról rendelkezhet s a polgári jogi igényt érdemben elbíráhatja (Be. 337. § (2) bekezdés)].

Amennyiben több bűncselekmény miatt történt a vádemelés, és valamelyikről a bíróság azt állapítja meg, hogy az csak szabálysértés, de a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége, e szabálysértés miatt az eljárást meg kell szüntetni.

Példa:

„..... vádlott bűnös, emberölés büntetének kísérletében

[Btk.160. § (1) bekezdés], és

zsarolás büntetésében [Btk. 367. § (1) bekezdés].

Ezért őt – halmazati büntetésül – 6 (hat) évi szabadságvesztésre és 5 (öt) évi közügyektől eltiltásra ítéli.

A garázdaság szabálysértése miatt az eljárást megszünteti.”

Ha kisebb súlyú vétségek vádja mellett a bíróság úgy ítéli meg, hogy a szabálysértésként értékelt cselekmény miatt jogkövetkezmények alkalmazása szükséges, akkor a bűnösséget megállapító ítéletben a szabálysértést is érdemben elbírálja.

Szövegezése:

„..... vádlott bűnös 5 rendbeli lopás vétségében [Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont], ezért

őt – halmazati büntetésül – 8 (nyolc) hónap szabadságvesztésre ítéli.

Az ittas vezetés szabálysértése [Szabs.tv. 217. § a) pont] miatt ..... (.....) forint pénzbírsággal sújtja.

A pénzbírságot meg nem fizetése esetén .....”.

Zár alá vétel feloldása:

Ha a zár alá vétel az ítélet meghozatalakor még fennáll, annak feloldásáról – amennyiben annak helye van – a rendelkező részben kell határozni.

Mindkét rendelkezésnek tartalmaznia kell: a zár alá vételt elrendelő határozat megjelölését,

a zár alá vett ingó dolog (pl. gépkocsi, pénzösszeg) vagy ingatlan beazonosítására alkalmas adatait.

Ingatlannál helyrajzi szám, helység, kerület, körzet, házszám; pénzösszegnél pénzügyintézet, számlaszám, gépkocsinál rendszám, típus, gyártási szám.

Példa:

„A (.....) Törvényszék (.....) számú, (.....) napján jogerős végzésével a (.....) helyrajzi számon nyilvántartott, ... (helység), ... utca, ... házszám alatti ingatlanra elrendelt zár alá vételt feloldja.”

Polgári jogi igény megítélése vagy egyéb törvényes útra utasítása esetén a bíróság a zár alá vétel fenntartásáról nem rendelkezik.

Példa:

A polgári jogi igény megítélése esetén:

„A bíróság felhívja a magánfelet, hogy a (.....) forgalmi rendszámú, (.....) gyártási számú (.....) típusú személygépkocsira elrendelt zár alá vétel tekintetében amennyiben a teljesítési határidő lejártától számított 30 (harminc) napon belül nem igazolja, hogy végrehajtást kért a bíróság a zár alá vételt feloldja. A határidőt a polgári jogi igény megítélésére vonatkozó határozat közlésétől kell számítani.

Az igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása esetén a bíróság figyelmezteti a magánfelet arra, hogy amennyiben az igényének érvényesítését az ítélet jogerőre emelkedését követő 60 (hatvan) napon belül nem igazolja, a bíróság a zár alá vételt feloldja. A határidőt a polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítására vonatkozó határozat közlésétől kell számítani.

Bűnügyi költség

A rendelkező rész a bűnügyi költségről szóló rendelkezéssel zárul.

A rendelkező részben az eljárás megindításától az ítélet meghozataláig keletkezett valamennyi költség összesített összegét számsorral és folyóírással is meg kell jelölni, és rendelkezni kell annak (vádlott, magánvádoló, állam stb. általi) viseléséről.

A másod-, harmadfokú eljárásban, de a rendkívüli jogorvoslati eljárásokban is az ott felmerült a bűnügyi költség viseléséről az eljáró bíróságoknak szükség esetén szintén dönteniük kell. A jogorvoslati eljárásokban elégséges a felmerült bűnügyi költség egyszerű megállapítása is, ha a jövőbeni bűnügyi költség viseléséről a felülbírált határozat a törvénynek megfelelően rendelkezett.

Ha pedig utólag az elsőfokú eljárásban merül fel még valamilyen költség, arról különleges eljárásban lehet és kell határozni.

Nem feltétlen követelmény az arról történő tájékoztatás, hogy a bűnügyi költséget a bíróság gazdasági hivatalának külön felhívására kell megfizetni.

Több vádlottas ügyben is az a helyes, ha a bíróság megállapítja a felmerült bűnügyi költség teljes összegét, majd pontosan meghatározza, hogy abból melyik vádlott milyen összeget köteles külön-külön, vagy milyen összeget melyik vádlottal egyetemlegesen megfizetni, illetve abból mennyit visel az állam.

Példa:

„Az elsőfokú eljárásban összesen (.....) forint bűnügyi költség merült fel, amelyből K. J. I. rendű vádlott (.....) forintot, Z. Á. III. rendű vádlott (.....) forintot külön-külön, az I. és III. rendű vádlott (.....) forintot egyetemlegesen köteles az államnak megfizetni. Az ezt meghaladó (.....) forintot az állam viseli.

Az összegeket értelemszerűen zárójelben betűvel is ki kell írni.

Hiba, ha olyan költségek viselésére is kötelezik a vádlottat, amely nem az ő mulasztása folytán, vagy szükségtelenül merült fel.

Pl. nagy költséggel járó olyan szakvélemény beszerzése, amely az ügy szempontjából jelentőséggel nem bír, s felhasználásra sem került.

Indokolás:

(Be. 258. § (3) bekezdés a-f) pontja)

Az indokolás több részből áll; az egyes részek egymásutáni logikai sorrendjét a törvény előírja.

A gyakorlat ezt a sorrendet követi.

Az indokolás főbb részei:

- vádra történő utalás, a vádirat szerinti jogi minősítés,
- a személyi körülményekre nézve megállapított tények, korábbi büntetések,
- történeti tényállás (a továbbiakban: tényállás)
- bizonyítékok számbavétele és értékelése,
- jogi minősítés,
- büntetékiszabás, intézkedés alkalmazása,
- egyéb rendelkezések, ide értve a bizonyítási indítványok elutasítását is.

Általános szerkesztési elv: az egyes részek nem „keveredhetnek” és nem cserélhetők fel egymással.

A Be. előírása szerint az indokolás a felsorolt szerkezeti elemeket összefüggően tartalmazza.

(Ez nem jelenti azt, hogy az indokolás egyes részeit minden tagoltság nélkül „egybefolyóan rögzítse az ítélet.”)

Hosszabb indokolást igénylő, nagyobb terjedelmű ügyben indokolt lehet az egyes részeket egymástól valamilyen jellel (pl. rövid vonalakkal, nagyobb sorközökkel) az áttekinthetőség érdekében elkülöníteni.

A bírónak tudnia kell: az ítélet közokirat. Külalakját tekintve is hivatalos formát igényel.

A közokirati jellegével nem fér össze semmiféle számítógépes díszítő elem használata, ami egyébként az ítélet komolyságát is megkérdőjelezi.

A vádra történő utalás, a vádirat szerinti jogi minősítés:

A vádelv szempontjából lényeges. (Be. 2. §)

Fő szabály szerint az ítéletnek a vádra csupán utalnia kell, emellett a vádirat szerinti jogi minősítést kell tartalmaznia.

A vádirati tényállás lényegét csak szükség esetén kell rögzíteni. (Pl. szükséges lehet felmentő ítéletnél.)

A vádra történő utalás: általában elegendő annak rögzítése, melyik ügyészség, milyen számú vádiratában, miként minősülő cselekmény miatt emelt vádat a vádlottal szemben. (Az ügyészségi szám feltüntetése különösen több ügy egyesítése esetén, az azonosíthatóság érdekében, de gyakorlati okokból, pl. az értesítők kiállítása miatt indokolt.)

Ha a bíróság megállapította a vádtól eltérő minősítés lehetőségét, arra is utalni szükséges.

Ha az ügyész a vádat módosította, kiterjesztette, szerkezetileg szintén ide tartozik.

A vádirati tényállás kiegészítését ugyancsak rögzíteni kell.

Példa:

„A tárgyaláson az ügyész a vádirati tényállást kiegészítette azzal, hogy a vádlott a cselekményt az éjszakai órákban követte el. Ennek alapján a vádat a Btk. 221. § (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott magánlaksértés büntetettére módosította.”

Ha a közvadás bűncselekmény csak magánindítványra büntetendő, itt kell kitérni a sértett magánindítványára és annak joghatályos voltaára.

Szerkezetileg itt indokolt feltüntetni a magánfél által előterjesztett polgári jogi igényt is (összezszerűséget, kamatigényt megjelölve).

Több ügy egyesítése esetén valamennyi vádra a fentiek szerint külön-külön utalni kell, egy mondatlal kitérve az egyesítés megtörténte is.

Több bűncselekmény vádja esetén értelemszerűen jelezni kell, ha időközben vádelejtés vagy más ok miatt az érintett cselekményre a bíróság már megszüntette az eljárást.

A vádlott személyi körülményeire vonatkozó tények:

Általános szerkesztési elv: csak azokat kell rögzíteni, amelyeknek az ügy elbírálása szempontjából valamilyen jelentősége van.

Ha ennek a cselekmény szempontjából jelentősége van (pl. családi konfliktussal függ össze), indokolt rögzíteni a vádlott családjogi státuszát (pl. „nős”, „elvált”, „házastársától külön élő”, „élettársi kapcsolatban él X. Y-nal” stb.).

Állampolgárság: feltüntetése a tényállásban is indokolt lehet több vádlottas, külföldiekkel közösen megvalósított cselekménynél.

Magyar nyelv ismerete: külföldi esetén ennek is jelentősége lehet (pl. tolmács kirendelése emiatt nem volt szükséges).

Munkahely: általában nem szükséges, indokolt azonban a feltüntetése, ha a cselekmény elkövetése ezzel hozható összefüggésbe.

Iskolai végzettség: eljárási szabályok szempontjából mindig jelentősége van, ha a vádlott írni, olvasni nem tud.

Magasabb fokú iskolai végzettség is releváns lehet (pl. súlyosító körülmény.)

Foglalkozás: feltüntetése általában szükséges. Ha a korábbi foglalkozás áll összefüggésben a cselekménnyel, értelemszerűen azt is rögzíteni kell.

Családi körülmények: mindig meg kell állapítani, hogy a vádlott kinek az eltartásáról, milyen formában gondoskodik.

Az a lényeges, hogy a vádlott ténylegesen hány személy eltartásáról gondoskodik. Kiskorú gyermekeknél az életkor megjelölése, a gyerekek esetleges fogyatékosága is jelentős.

Kereseti, vagyoni körülmények: minden ügyben lényegesek.

Itt kell rögzíteni, az együtt élő családtagok keresetét, jövedelmét, az esetleges tartozásokat is.

A nemleges adatoknak is jelentősége van.

A viselt tisztség, illetve szakképzettség csak összefüggés esetén bír jelentőséggel.

Kitüntetésre vonatkozó nemleges adatok közömbösek.

Előélet: a büntetlen előélet feltüntetése a gyakorlatban szokásos (általában enyhítő tényező).

Korábbi büntetések:

Hiba, amikor egyes ítéletek a vádlott nagyszámú (10-15) elítélését is sorszámozva, vagy pontokkal jelölve, egy-két oldal terjedelemben kimerítően felsorolják.

Sok esetben viszont a releváns elítéléseket hiányosan tartalmazzák.

Általános szerkesztési elv: sok elítélés esetén részletesen csak azokat a korábbi elítéléseket kell rögzíteni, amelyek megalapozzák a visszaesői, különös, többszörös, vagy erőszakos többszörös visszaesői [Btk. 459. § (1) bekezdés 31.pont] minőséget.

Azonban nemcsak annak feltüntetése szükséges, hogy melyik bíróság, milyen szám alatt, milyen bűncselekmény miatt, milyen büntetésre és mikor ítélte el jogerősen a vádlottat, hanem az elkövetési időnek, továbbá a büntetés kitöltésére, illetve a feltételes szabadságra bocsátás adatainak a pontos rögzítése is mindig szükséges.

Ez utóbbi adatok sok esetben hiányoznak, holott a visszaesői (többszörös visszaesői stb.) minőséget csak akkor lehet megállapítani, ha a korábbi szabadságvesztés kitöltésétől, illetve végrehajthatóságának megszűnésétől – vagyis a feltételes szabadság lejártától – az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig három év még nem telt el.

Emiatt adott ügyben az összbüntetési ítélet alapítéleteinek az ismertetése is szükséges.

Sok elítélés esetén – mivel a többszörös visszaeső minőséget megalapozó elítélésen túlmenő többszörösen büntetett előélet súlyosító körülmény - elegendő összefoglalóan utalni a többi elítélésre.

Példa:

„A fenti elítéléseken kívül vagyon elleni bűncselekmények miatt 2006 és 2010 között a vádlottat még öt esetben ítélték hosszabb-rövidebb tartamú szabadságvesztésre, négy esetben pénzbüntetésre.”

A korábbi szabálysértésekkel akkor kell foglalkozni, ha azok az ügy tárgya vagy a vádlott életvezetése szempontjából lényegesek.

Például:

közlekedési bűncselekményeknél: közlekedési szabálysértések,
erőszakos bűncselekmények elkövetése esetén: verekedés, garázdaság szabálysértése.

Fontos szerkesztési elv: a rendelkező rész és a tényállás összhangja érdekében mindig részletesen rögzíteni kell annak (azoknak) a korábbi ítéleteknek az adatait, amelyekkel kapcsolatban a bíróság valamilyen rendelkezést hozott (pl. felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése, feltételes szabadság megszüntetése, stb.).

Előfordul egyes korábbi büntetések mellett annak feltüntetése: „a vádlott mentesült”, „büntetlennek tekintendő”.

Ez azért téves, mert újabb bűncselekmény elkövetése esetén a mentesítés nem terjed ki azokra a hátrányos következményekre, amelyeket a törvény a korábbi elítéléshez fűz [régi Btk. 100. § (3) bekezdés, új Btk. 98. § (3) bekezdés].

A mentesítésre vonatkozó megjegyzés e szabály ismeretének a hiányára utal.

Egyéb adatok:

A bíróság a személyi körülményekre nézve is tényeket állapít meg [Be. 258. § (3) bekezdés b) pont].

Amennyiben tehát a szakvéleményt, orvosi okiratot bizonyítékként elfogadta, annak alapján önállóan rögzíti tényként a fizikai, pszichikai állapotot.

Pszichiátriai szakvélemény esetén a nemleges megállapítást is tartalmaznia kell a személyi résznek.

Egyes bíróságok a kialakult gyakorlattól eltérően a beszámítási képességre, személyiségstruktúrára vonatkozó ténymegállapításokat csak a történeti tényállás végén szerepeltetik.

Ez logikailag is téves, hiszen a leírt cselekmény megértéséhez a vádlott beszámítási képességének, személyiségének (pl. befolyásolható, sodorható, indulatilag labilis, stb.) az ismerete is szükséges.

Tényállás megállapítása:

A történeti tényállás az elsőfokú ítélet gerince. A bűnösség kimondásának, a jogi minősítésnek, sőt az egyéb ítéleti rendelkezéseknek is ténybeli alapját jelenti.

A másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja, kivéve, ha az ítélet tényállása megalapozatlan [Be. 351. § (1) és (2) bekezdés a-d) pontjai].

A felülvizsgálati eljárásban viszont a tényállás korrekciójára már nincs lehetőség. A jogerős ítélet által megállapított tényállás – függetlenül annak a megalapozottságától - a Kúria számára kötelezően irányadó [Be. 423. § (1) bekezdése].

A tényállás helyes megállapítása tehát pusztán csak jogi szempontból is alapvető jelentőségű.

Alapvető annak ismerete: történeti tényállás alapját csak a tárgyaláson megvizsgált és a mérlegelés eredményeként elfogadott bizonyítékok képezhetik.

Ezen belül is csak olyan bizonyítékok, amelyeknek a beszerzése során a bizonyítási eljárásra vonatkozó eljárási szabályokat megtartották.

A törvényes figyelmeztetések elmaradása vagy törvényellenesen beszerzett bizonyíték felhasználása a tényállás egészének megalapozatlanságát, az ítélet hatályon kívül helyezését eredményezheti.

Ítéletszerkesztési hibából eredő hatályon kívül helyezést eredményez, ha a bíróság, bár a bizonyítást lefolytatta, de *nem állapít meg tényállást*.

(A másodfokú bíróság a hiányzó tényállást nem pótolhatja.)

Ez a hiba felmentő, vagy a bűnösséget megállapító ítéletben egyaránt előfordul.

Utóbbiban többnyire sok cselekményes (vagy sok vádlottas) büntetőügyben, amikor az ítéletszerkesztés során a bíróság egyes cselekmények tényállását nem rögzíti.

A hiányos tényállás szintén megalapozatlansági ok.

Ítéletszerkesztési hibából akkor adódik, ha a bíróság a kellő bizonyítási anyag ellenére nem tesz ténymegállapítást valamely, az ügy elbírálása szempontjából lényeges tényre.

Nemcsak hiányos, hanem *felderítetlen is* lesz a tényállás, ha ilyen tényre a bíróság bizonyítást nem is folytatott.

Iratellenességet eredményez, ha a tényállásban olyan megállapítások szerepelnek, amelyek nem felelnek meg az „iratok tartalmának”, attól egészben vagy részben, vagy értelmüket tekintve eltérnek.

Fontos tudni: „iratok tartalmán” a tárgyalási jegyzőkönyvet és a tárgyalás anyagává tett egyéb iratokat kell érteni.

Az egyes bizonyítási cselekményekre vonatkozó eljárási szabályokból következik: ítélet csak a tárgyaláson megvizsgált bizonyítékon alapulhat.

Ha azonban a bíróság a tényállás megállapításánál olyan eltérő – pl. nyomozati – vallomást vesz figyelembe, amit a tárgyaláson nem tárt a vádlott vagy a tanú elé, vagy olyan okirat adatait rögzíti tényként, amit a tárgyaláson nem ismertetett, felderítetlenséggel állunk szemben.

A ténybeli következtetés: a logika szabályainak alkalmazásával bizonyított tényekből további (történeti vagy tudati) tényre történő következtetést jelent.

Az így megállapított tény is a tényállás része.

Nem azonos az egyes bizonyítékok mérlegelése során helytelenül használatos „következtetésekkel”.

A ténybeli következtetés akkor helyes, ha a bizonyított tényekből logikailag kizárólag egyetlen további tény következhet.

Ha több tény is következhet: a ténybeli következtetés téves.

A történeti tényállás tartalma:

Általános szerkesztési elvek:

A tényállásnak tartalmaznia kell minden olyan tényt, amelyből a bűnösség kimondásának, a cselekmény jogi minősítésének, az ítélet egyéb rendelkezéseinek a helyessége (a kívül álló számára is) ellenőrizhető.

A tényállás múltban megtörtént esemény leírása. Emiatt a kijelentő mód múlt idejét kell a megszövegezése során használni. A jelen időben írt – akárcsak részbeni – riportszerű megfogalmazás is hiba.

Az ítélet színvonalán a túl szűkre szabott, vagy a terjengős, szószátyár fogalmazás egyaránt sokat ronthat. (Ez utóbbi a ténybeli és jogi relevancia felismerésnek hiányáról árulkodik.)

Egyes ítéletek szükségtelen részletességgel tartalmaznak felesleges megállapításokat. Szükségtelen részletezni a helyszín adatait, ha annak az elbírálás szempontjából jelentősége nincs.

Élet elleni bűncselekmények kapcsán felesleges leírni – a szakértői vélemény pontjainak sorrendjében – a sértett összes (esetenként 30-40) sérülését.

Ehelyett a halálhoz vezető, életveszéllyel járó, csonttöréseket eredményező sérüléseit kell rögzíteni, majd összefoglalóan utalni arra: ezeken kívül még test-szerte, illetve melyik testtájékon összesen hány és milyen jellegű sérüléseket szenvedett.

A túl szűkre szabott tényállásból viszont nem egy esetben éppen a jogilag releváns, konkrét elkövetési magatartás leírása hiányzik.

További általános szerkesztési elvek:

A tényállást tömören, közérthetően, a magyar nyelv szabályainak megfelelően úgy kell megfogalmazni, hogy az abban leírt cselekmény az ítélet minden olvasója számára érthető, követhető legyen.

A tényállás soha nem tartalmazhat olyan megállapításokat mint „feltehetően”, „valószínűleg” illetve „hozzávetőleg” ez vagy az történt.

A tényállásba csak kétséget kizáróan bizonyított tények kerülhetnek. A bíróság a feltevéseit nem rögzítheti, nem közölheti.

Értelemszerűen nem tartalmazhatja a tényállás a szakértők vagylagos vagy ellentétes álláspontját, a vádlott személyiségét érintő, az ügygel össze nem függő negatív megállapításait.

Kerülni kell a megfogalmazás során a szakszerűtlen, pl. a vádlottak helyett „a lányok”, a sértett helyett „az asszony”, illetve „a férfi” megnevezések, valamint az utcanyelv-szerű kitételek, az értelmetlen, össze nem tartozó fogalmak használatát.

Ha a használt drasztikus szavaknak jelentősége van, az ilyen kijelentéseket a tényállásban mindig idézőjelben kell rögzíteni.

Általános kívánalom: tartózkodjon a bíróság az elkövetési magatartásnak a törvényi szöveggel egyező pl. „eltulajdonította”, „ellopta”, „erőszakkal akadályozta”, „hivatali helyzetével visszaélt”, „fajtalankodott a sértettel”, stb., továbbá az általánosságokat tartalmazó „szóváltás kezdődött”, „dulakodtak”. „támadta”, „fenyegette” kifejezések használatától.

Ezek helyett a konkrét történetet kell rögzíteni.

Pl. „elvitte”, „magához vette”, „elrejtette”, „ruháját megragadta”, „karjánál fogva rángatta”, „megöléssel fenyegette”, „fejmagasságba emelt karóval közeledett a sértett felé”, stb.

A „szakértői vélemény szerint” kijelentés használata a személyi tények körében vázolt okból itt is helytelen.

A történeti tényállás szükségszerű elemei:

Az elkövetés helyének, idejének rögzítése.

(Az elkövetés helyének az illetékesség, míg idejének az elévülés, de a büntetés kiszabása szempontjából is jelentősége van.)

Az elkövetés helyét (pl. a városnevet) sorozat bűncselekménynél elegendő egyszer leírni, a konkrét elkövetési helyet azonban pontos címmel (ha csak helyrajzi száma van, akkor azzal) ilyenkor is rögzíteni kell.

Amennyiben az elkövetés konkrét időpontja nem ismert, az évszámot és a hónapot, ennek hiányában az évszámot és az évszakot kell a tényállásnak tartalmaznia.

Nélkülözhetetlen:

- a vád tárgyát képező bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek (adott esetben, célzat, indok, motívum),
- minősítő körülményeinek és
- az elkövetési és elkövetői alakzat alapját képező történeti tényeknek

a rögzítése.

Amennyiben ezek közül valamelyik hiányzik, a tényállás hiányossága miatt az ítélet megalapozatlanná válik.

A tényállás nem fogja „lefedni” azt a bűncselekményt, amelyben a bűnösség kimondása történt.

Sok bűncselekmény elkövetésekor a vádirat pontokkal jelöli az egyes cselekményeket.

Az áttekinthetőség érdekében indokolt, hogy a bíróság a vádirati pontok számozásától ne térjen el.

Ha egy vádirati ponton belül több bűncselekményt lehet megállapítani, azt a), b), c) stb. alpontokkal jelöljük.

Több ügy egyesítése esetén is indokolt az itt vázolt megoldást követni.

Ilyenkor az egyes vádiratokhoz tartozó tényállásokat – a (vádirat számára történő utalással) római számokkal lehet egymástól elkülöníteni.

Ezzel a megoldással az ítélet későbbi részében az ismétlések elkerülhetők, csak röviden utalni kell pl. I/5. vagy a II/7.b) pontra.

Bizonyítékok számbavétele és értékelése:

[Be. 258. § (3) bekezdés d) pont]

A bizonyítás eszközei: a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat és a terhelt vallomása.

Bizonyíték: az a tény, ami a bizonyítási eszközből megismerhető, ami következtetést enged a bűncselekményre, vagy más lényeges körülményre.

A bűncselekmény elkövetését cáfoló tények is a bizonyítékok körébe tartoznak.

A gyakorlat jellemzően a bizonyíték kifejezést általában bizonyítási eszköz szinonimájaként használja, a két fogalom különbözőségének ismeretében is.

A bizonyítékok számbavétele: elegendő annak a felsorolása, hogy az adott ügyben milyen konkrét bizonyítási eszközök álltak rendelkezésre.

Pl.: A tényállás megállapításához „a vádlott vallomása, tanúvallomások és okirati bizonyítékok”, vagy „tanúvallomások, tárgyi bizonyítási eszköz és okirati bizonyítékok” álltak a bíróság rendelkezésére.

A számbavétel csupán annak összegző előrejelzése, hogy milyen bizonyítékokat kell a bíróságnak értékelnie.

Az egyes „bizonyíték-csoportba” tartozó bizonyítékok konkrét megjelölése – miként az is, hogy a peranyagban hol lelhetők fel – nem a számbavétel, hanem a bizonyítékok értékelése körébe tartozik.

A bizonyítékok értékelése:

A bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg [Be. 78. § (3) bekezdés].

A bizonyítékok értékelésének szabadsága nem azonos a bizonyítékok önkényes értékelhetőségével.

Hatályon kívül helyezést eredményez, ha a bíróság a bizonyítékokat egyoldalúan (csak a vádlott terhére vagy csak a javára szólókat) értékeli, de az ellentétes bizonyítékok mérlegelésével adós marad.

A bizonyítékok értékelésének szabadsága annyit jelent: a bíróság eldöntheti, mely tényeket tart alkalmasnak a tényállás bizonyítására.

Ennek során vallomásokat, vallomásrészeket egészében vagy részben elfogadhat, vagy elvethet, de köteles számot adni arról, hogy ezt milyen okból, milyen logikai folyamat eredményeként tette.

A „meggyőződés” sem azonos a szubjektív meggyőződéssel.

A bizonyítékok egyenkénti értékelése után, az összes bizonyíték együttes, racionális értékelésének eredményeként alakul ki a bíróságnak az a meggyőződése, hogy a vádlott bizonyosan bűnös, őt el kell ítélni, vagy a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján fel kell menteni.

A bizonyítékok mérlegelése során erről úgy kell számot adni, hogy az értékelő tevékenység mindenki másban ugyanazt a meggyőződést váltsa ki: igen, a bizonyítékok alapján a vádlottat el kellett ítélni (fel kellett menteni).

Az egyenkénti értékelés azt jelenti, hogy

- az egyes bizonyítékok vizsgálatát az eljárási szabályok megtartása szempontjából, és
- tartalmi szempontból is el kell végezni.

Ha a bizonyíték beszerzése olyan törvényellenes módon történt, amely miatt az nem értékelhető bizonyítékként [pl. Be. 78. § (4) bekezdése, 84. §-a], a tartalmi vizsgálat szükségtelen (ez a „bizonyíték” nem bizonyíték).

Fontos tudni: Nem értékelhető bizonyítékként a fogva tartott terhelt vallomása, ha a részére kirendelt védőt [Be. 48. § (1) bekezdése] a nyomozó hatóság a terhelt kihallgatásának helyéről és idejéről igazolható módon nem, vagy olyan időben értesíti, amikor a védőnek már ténylegesen nincs lehetősége a terhelt kihallgatásán részt venni. (Alkotmányjogi panasz alapján 2013. február 26. napján hozott IV/3411/2012. számú AB. határozat.)

Ilyenkor az értékelés során azt kell kifejtteni, milyen eljárási szabálysértés miatt rekesztette ki a bíróság a kérdéses bizonyítékot a bizonyítékok közül.

Ha a védő a perbeszédében eljárásjogi szabálysértésre hivatkozott, az értékelés során a védő érveivel mindig foglalkozni kell.

A „kirekesztés” megfogalmazás a gyakorlatban helyesen csak a törvénysértő módon beszerzett bizonyítékokra használatos.

A törvényesen beszerzett bizonyíték tartalmi mérlegelésének eredményeként elvetett bizonyíték esetében nem kirekesztésről, hanem arról van szó, hogy valamely okból (pl. a vallomás önellentmondó volta, érdekeltségi, függő viszony miatt) a kérdéses vallomást „a bíróság a tényállás megállapításánál elvetette.” A törvényesen beszerzett bizonyíték ugyanis értékelés nélkül nem maradhat.

Az egyes bizonyítékok hitelt érdemlőségét nem csak önmagában, hanem más bizonyítékokkal egybevetve is vizsgálni kell.

Ez a szakértői véleményre is vonatkozik.

Az egymásnak ellentmondó vallomások (szakértői vélemények) egymásra vetítése és más bizonyítékokkal történt egybevetése után a bíróságnak az ítéletben mindig rögzítenie kell: melyik vallomást (szakvéleményt), vagy a vallomás (vélemény) mely részét találta a tényállás megállapítására alkalmasnak.

Ennek elmulasztása esetén a mérlegelő tevékenység helyessége ellenőrizhetetlen.

A bizonyítékok értékelése, mérlegelése tehát nem azonos az egyes vallomások alakszerű, sok esetben szó szerinti ismertetésével, a bizonyítékok felsorolásával.

Általános szerkesztési elv: az egyes vallomások tartalmának a részletes leírása általában szükségtelen.

A részletes leírás helyett, a vallomás lényegének (helyes tartalmának) az ismertetésére van szükség. Azoknak a vallomásrészeknek a tartalmi változtatás nélküli összefoglalására, esetenként szó szerinti idézésére, amelyek a bizonyítandó tény szempontjából relevánsak.

Szerkesztési kérdések:

A bizonyítékok értékelésének a módja, és terjedelme attól függ, hogy a bizonyítás adatai összhangban állnak-e a vádlott nyilatkozatával, illetve az egyes bizonyítékok egymással. A vádlott az eljárás központi alanya, az értékelést az ő nyilatkozatával kell kezdeni.

Példák a mérlegelésre:

Teljes beismerés esetén amennyiben a bizonyítás anyaga is egyező:

„A vádlott a bűnösségét beismerte, a megállapított tényállással egyező vallomást tett. A vádlott beismerését T. L. és X. Y. tanúk vallomása, a szakértői vélemény, a tárgyaláson ismertetett okiratok adata egyaránt alátámasztotta. A bizonyítás anyagában mérlegelést igénylő eltérés nem volt. Ezért a bíróság a tényállást a fenti bizonyítékokra alapozta”.

Teljesen egybehangzó bizonyítási anyag mellett szükségtelen még a vallomások lényegének az ismertetése is.

A tényállást ugyanis a bíróság ezt megelőzően már leírta, így a fenti megfogalmazásból – a tényállással egybevetve – megállapítható a vádlott vallomásának a tartalma.

A beismerést alátámasztó konkrét bizonyítékokat is a bíróság megjelölte.

Kitűnik az is, a mérlegelés során a bíróság a bizonyítás anyagát ellentmondásmentesnek tartotta, végül azt is rögzítette, hogy a tényállást ezekre a bizonyítékokra alapozta.

Tagadás esetén:

„A vádlott a bűnösségét nem ismerte el, a cselekmény elkövetését tagadta.”

„Azzal védekezett, hogy ...”

(A váddal szembeni védekezés lényegét kell összefoglalóan rögzíteni, pl. nem ő okozta a sértett sérülését, a sértett erősen ittas volt, megbotlott és elesett; ..... a sértettet nem fenyegette meg, önként adta át a mobiltelefonját, stb.)

Amennyiben a nyomozás során ellentétes vallomást tett (s a tárgyaláson elébe is tárta a bíróság) a tárgyalási védekezést követően a nyomozati vallomás lényegét kell összefoglalóan leírni.

„Ezzel szemben a nyomozás során elismerte...” (vitája volt a sértettel, őt meg is lökte, stb.).

A bíróságnak ezután állást kell foglalnia, és az indokolásban le kell szögeznie, hogy a vádlott melyik vallomását, vagy vallomásainak mely részeit fogadta el a tényállás megállapításánál.

Példa:

„A bíróság a vádlott védekezését nem fogadta el, a tényállás megállapításánál a nyomozati vallomását vette figyelembe.”

„A bíróság a vádlott védekezését elfogadta, a tényállás megállapításánál a tárgyalási vallomását vette figyelembe.”

Ezt követően a további bizonyítékok egyenkénti értékelésével, az egyes bizonyítékoknak más bizonyítékokkal történő egybevetésével azt kell kifejtene, miért az egyik vagy másik előadást – annak melyik részét - látta megcáfoltnak, illetve elfogadhatónak.

A bizonyítékok egyenkénti értékelése során:

A tanúvallomásoknak is csak az ügy szempontjából releváns részeit kell kiemelni, s röviden leírni.

Példa: „X. Y. tanú, a vádlott szomszédja arról nyilatkozott, látta, amikor a vádlott...”
„Z. L. tanú, aki az utcán sétált, arra figyelt fel, hogy a vádlott...”

A tanúnak (vagy azonosan nyilatkozó tanúknak) a vallomása (vallomásai) után is utalni kell arra, a bíróság a vallomást miért találta hiteltérdemlőnek, vagy azt miért nem vette bizonyítékként figyelembe.

Példák:

„Bár a tanú úgy nyilatkozott, hogy a cselekmény miatt haragszik a vádlottra, ennek ellenére az ügyben következetes, ellentmondásmentes vallomást tett” (önálló értékelése a vallomásnak).

„Miután a tanú előadása az orvosi látlelet adataival, az igazságügyi orvosszakértői véleménnyel is összhangban állt (más bizonyítékokkal való egybevetés) a bíróság a vallomást hiteltérdemlőnek találta, s terhelő bizonyítékként értékelte.”

„B.L. és H.A. tanúkkal a vádlott a saját nyilatkozata szerint is jó viszonyban volt. A két tanú vallomása egymást megerősítette, kiegészítette, szavahihetőségüket tekintve sem merült fel aggály, ezért a bíróság e tanúk vallomását is bizonyítékként értékelte.”

A bizonyítékoknak más bizonyítékokkal történő egybevetése tehát nem a vallomások ismertetését, hanem a teljes bizonyítási anyag ismeretében tartalmi egybevetést és annak vizsgálatát jelenti, hogy a bizonyíték az egyéb bizonyítékok közé miként illeszkedik.

Hangsúlyozni szükséges: az értékelés mindig a logika szabályai szerint, racionálisan és soha nem szubjektív módon történik.

Olyan bizonyíték elfogadása, ami a bizonyítás minden egyéb adatával ellentétben áll, sérti a logika szabályait, önkényes, megalapozatlanságot, hatályon kívül helyezést eredményezhet.

Példa a bizonyíték el nem fogadására:

„M.Z. tanú arról tett vallomást, látta amikor a vádlott....., hallotta a vádlottnak azt a kijelentését...”

„A tanú a vádlott haragosa, vallomása az ügyben feltárt valamennyi bizonyítékkal ellentétben állt, ezért vallomását a bíróság bizonyítékként nem fogadta el” (s nem kirekesztette).

Szakvélemény értékelése:

Az „egyenkénti értékelés” kapcsán a bíróság a szakvélemény komplex voltát vizsgálja, azaz foglalkozott-e a szakértő minden feltett kérdéssel, hivatkozásai iratszerűek-e, véleményében nincs-e ellentmondás, stb.

Ha a vizsgálat pozitív eredménnyel járt, és a szakvélemény a bizonyítás egyéb anyagával is összhangban volt, elegendő a következő rögzítése:

„A bíróság dr. Z. P. szakértői véleményét aggálytalannak találta. A véleményt a bizonyítás egyéb adatai is alátámasztották, ezért azt a bíróság bizonyítékként fogadta el.”

Ellentétes szakvélemények esetén – más bizonyítékokkal történt egybevetés után – a bíróságnak állást kell foglalnia, hogy melyik szakvéleményt, és milyen okból értékelt bizonyítékként.

A szakértői vélemény nem objektív bizonyíték. Nem elégséges tehát a szakvélemények ismertetése és – értékelés nélkül – annak pusztán „odavetése”, hogy azok közül az egyiket – mint objektív bizonyítékot - elfogadta.

A bizonyítékok „összességében” történő értékelésének követelménye:

Általános szerkesztési elv: az indokolásban minden bizonyítékot érinteni kell, meg kell említeni.

Ha a kihallgatott tanú érdemben nyilatkozni nem tudott, ezt kell rögzíteni.

Az okiratok tartalmát, felesleges részletesen leírni. Elegendő utalni arra, hogy „a megkötött szerződés tartalma igazolta (cáfolta) a vádlotti védekezést, alátámasztotta a tanú vallomását”.

A helyszíni szemle, házkutatási jegyzőkönyv adataiból mi volt megállapítható, a tárgyi bizonyíték mit igazolt, stb.

Különösen több cselekményes, vagy nagy terjedelmű bizonyítás esetén azonban zárójelben mindig meg kell jelölni az éppen értékelt bizonyíték az iratokban hol lelhető fel. (Pl.: nyomozati iratok II. kötet 515. lapszáma; 10. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 25. oldala.)

A tárgyalás közvetlensége során észlelteknak is szerepe lehet a mérlegelés során. (Pl.: megrendült, átélt felidézése a történeteknek, bizonytalanság, hosszú hallgatás utáni válaszadás stb.) Az indokolásban erre hivatkozni akkor helyes, ha ez a tárgyalási jegyzőkönyv alapján is ellenőrizhető. (Önkényesség látszatát kelti, ha a tárgyalási jegyzőkönyvben ennek nincs nyoma.)

Ténybeli beismerés, a bűnösség tagadása:

„A vádlott teljes ténybeli beismerő vallomást tett, a bűnösségét nem ismerte el.”
„Azzal védekezett, ... a sértett támadt rá, ... jogos védelmi helyzetben volt, ... kényszer hatása alatt cselekedett ..... tévedésben volt, nem tudta, hogy a sértett kiskorú, rendőr, stb.” (Védekezés lényegének leírása.)

Az értékelés az alábbi eltéréssel történik:

„A bíróság a vádlott védekezését nem fogadta el” megállapítást követően azokat a bizonyítékokat kell részletesebben (az előbb kifejtettek szerint) értékelni, amelyek a védekezést megcáfolták.

Ezt követően a tényállás egyéb, vádlott által nem vitatott részeit illetően elegendő a rövid, utalásszerű indokolás.

Példa:

„Egyebekben a bíróság a tényállást a vádlott ténybeli beismerő vallomása és a ..... alapján állapította meg.”

Ebben az esetben a vádlott védekezése jogi védekezés. Ezért annak kifejtése: a tényállás alapján miért nem volt megállapítható jogos védelmi helyzet, kényszer, stb. a jogi indokolás körébe tartozik.

Helytelen, ha a mérlegelés közben kerül rögzítésre:

„T. Z. és C. L. tanúk vallomásaiból megállapíthatóan tehát a vádlott nem volt jogos védelmi helyzetben ..... nem állt kényszer hatása alatt.”

Részbeni beismerés, bűnösség részbeni elismerése

„A vádlott részbeni ténybeli beismerő vallomást tett, a bűnösségét is részben ismerte el” bevezető szöveg után vallomásából azokat a részeket kell összefoglalva kiemelni amelyeket vitatott.

Az egyéb bizonyítékok közül azokkal kell részletesebben foglalkozni, amelyek a védekezést megcáfolták (pl. kárérték, gyógytartam, stb.).

A tényállás nem vitatott részeit illetően elegendő a vádlott részbeni beismerő vallomásra és az egyéb bizonyítékokra történő utalás (hasonlóan az előbbi esethez).

Egyéb szerkesztési kérdések:

Ha a vádlott az eljárás során nem tett vallomást, a mérlegelést értelemszerűen ennek rögzítésével kell kezdeni.

A vádlottnak joga, hogy ne tegyen vallomást. Ezért „a vallomástételt megtagadta” kifejezés használata helyett helyesebb „a vádlott a tárgyaláson (az eljárás során) nem kívánt vallomást tenni fordulat használata.

Ha a nyomozás során vallomást tett (és azt a bíróság a tárgyaláson ismertette) az értékelés a korábban írtak szerint történik.

Ha a tanú nem volt kihallgatható, vagy írásbeli vallomást tett, kiküldött bíró hallgatta ki, az indokolásban röviden erre, illetve a vallomás felolvasására is utalni kell. Azonban az ítéletnek is vissza kell tükröznie az eljárási szabályok és alapelvek megtartását.

A vád bizonyítása a vádlót terheli, ezért szakszerűtlen „a vádlott nem tudta bizonyítani” kijelentés használata.

Ha valamely tény kétséget kizáróan nem volt bizonyítható, a mérlegelés során erre is utalni kell. A tényállásban ilyenkor a vádlottra kedvezőbb tényt kell rögzíteni. Vagyon elleni bűncselekményeknél, ha az okozott kár, érték összege pontosan nem tisztázható: a legkevesebb összeget kell megállapítani.
„A vádlott legkevesebb ..... forint kárt okozott a sértettnek.”

Ha a vádlott tagadásával szemben csupán egy vádlott-társ vallomása vagy csak a sértett terhelő előadása áll rendelkezésre, a megalapozatlanság elkerülése érdekében a szavahihetőség sokoldalú vizsgálata szükséges.

Ilyenkor – már a bizonyítás felvétele során – fokozottan kell vizsgálni, a vádlott és a vádlott-társ, illetve a vádlott és a sértett egymáshoz való viszonyát, korábbi kapcsolatát; emellett az elkövetés módját, az ügy egyéb körülményeit, amelyek alapján eldönthetővé válik a szavahihetőség.

Értelemszerűen az indokolásban mindezeknek az ügyre vonatkozó lényegével foglalkozni kell.

Amennyiben indokolt a jogi minősítést megelőzően kell kitérni a Btk. 2. §-ra. Részletesen meg kell indokolni, hogy miért foglalta el álláspontját a bíróság az adott kérdésben.

A tényállás szerinti jogi minősítés:

A jogi minősítés (jogi indokolás) a megállapított tényállásból levont jogkövetkeztetés. Annak szöveges kifejtése, hogy a bíróság miért a rendelkező részben megnevezett bűncselekményben állapította meg a vádlott bűnösségét.

Az ítélet egységes egész. Amennyiben a tényállás és a jogi minősítés között eltérés mutatkozik, az ítéleten belül ellentmondás keletkezik.

Hatályon kívül helyezést eredményezhet, ha a bíróság a jogi minősítés tekintetében mulasztja el oly mértékben az indokolást, hogy emiatt válik az ítélet felülbírálatra alkalmatlanná, illetve az is, ha az indokolás a rendelkező résszel teljesen ellentétes [Be. 373. § (1) bekezdés III/a-b) pontja].

A jogi indokolás terjedelmét a szükségesség és ésszerűség szabja meg, ami ügyek szerint változó.

A szakszerű, tömör, közérthető, meggyőző és magyar nyelvhelyességi szabályoknak megfelelő szövegezés – mint az ítélet egészére – itt is követelmény.

Általános szerkesztési elvek:

Ha időközben anyagi jogszabályváltozás történt, először mindig a Btk. 2. §-ában foglaltakat kell vizsgálni. (A 2. § törvénysértő alkalmazása – felülvizsgálati ok.)

Amennyiben a bíróság az elkövetés idején hatályban lévő büntető törvényt alkalmazta, elegendő az erre történő félmondatos utalás.

Ellenben, ha a főszabálytól eltérően az elbíráláskor hatályban lévő törvény alapján került sor az elbírálásra, ki kell fejtenie: az új törvényt összehatásában miért tekintette enyhébbnek.

Egyszerű megítélésű ügyekben, illetve ha a jogi minősítést senki nem vitatta, különösebb jogi indokolás nem szükséges.

Elegendő az elkövetési magatartásra történő rövid utalás mellett a Btk. vonatkozó §-ának (bekezdésének, pontjának, ha több fordulata van, a fordulatnak) a megjelölése.

Példa:

„A vádlott azzal a tényállásbeli magatartásával, hogy útlevelének a tartalmát meghamisította, a Btk. .... § (1) bekezdése a) pontjának második fordulatában meghatározott közokirat-hamisítás büntettét valósította meg.”

A tettesi alakzatra vonatkozó általános részi szakaszra [pl. Btk. 13. § (1) bekezdése], illetve a büntett, vétség fogalmát meghatározó §-ra (Btk. 5. §) hivatkozni szükségtelen.

Kísérlet, előkészület esetén viszont a Btk. (Btk. 10. és 11. §-a) vonatkozó rendelkezését is meg kell jelölni.

Hivatkozni kell a felbujtói, bűnsegédi, közvetett tettesi alakzat általános részi §-ára is.

Miután a különös részi törvényi tényállások „a tettes”-re és befejezett cselekményekre vonatkoznak, az ettől való eltérést nemcsak a törvényhely felhívásával, hanem röviden szövegesen is mindig indokolni kell.

(A tényállás alapján miért közvetett tettes, miért felbujtó; a kísérlet közeli vagy távoli, esetleg alkalmatlan, stb.)

Szándékos bűncselekmény esetén a szándék egyenes vagy eshetőleges volta szintén kifejtést igényel.

(Az utóbbi enyhítő tényező, ha ezzel a bíróság külön nem foglalkozik, ugyanakkor enyhítő körülményként értékeli, az ítéleten belül ellentmondás keletkezik.)

Itt (és nem a rendelkező részben) kell megállapítani és megindokolni, hogy az elkövető pszichikai vagy fizikai bűnsegéd volt-e.

Egyes cselekményeknél, illetve minősítő körülményeknél a Btk. értelmező rendelkezésének vonatkozó pontját vagy pontjait is (régii Btk. 137. § - Btk. 459. §) meg kell jelölni.

(Pl. a sértett miatt közfeladatot ellátó személy vagy hivatalos személy.)

Ha a vádlott bűnössége a törvényi egységet alkotó bűncselekmény egyes részselekményei vonatkozásában nem volt megállapítható, illetve csupán látszólagos

anyagi vagy alaki halmazat állt fenn, a bűnösség megállapításának a mellőzéséről szintén a jogi indokolásban kell számot adni.

A minősített esetek kapcsán – a jogszabályhely pontos felhívásán túl - szöveges indokolás is szükséges (pl. miért üzletszerű, miért csoportos az elkövetés).

Az ún. keret törvényi tényállások kapcsán a tényállást tartalommal kitöltő konkrét háttérnormák feltüntetése – esettől függően azok elemzése is – szükséges. (Pl. foglalkozási szabályok, adó jogszabályok, KRESZ rendelkezései, stb.)

Sorozatjellegű, illetve több bűncselekmény elkövetése esetén – a minősítés azonosíthatósága érdekében – vissza kell utalni a tényállás vonatkozó pontjaira. [Pl. II/1. pont, illetve folytatólagosan elkövetett III/7. a) b) és c) pont.]

Értelemszerűen indokolni kell, ha a több bűncselekmény egységet, vagy halmazatot alkot.

Ha a minősítés önmagában is problematikus (pl. a fenyegetés súlyossága, közokirat-e a kérdéses irat) a bíróságnak a felmerült jogkérdéssel foglalkoznia kell.

A vádtól eltérő minősítést is mindig szükséges indokolni.

Foglalkozni kell az ügyész és a védő álláspontjával is, ha a minősítést vitatta, s a bíróság az érveket nem találta helytállónak, ha pedig a bíróság azokkal egyetértett, helyeselhető az erre történő rövid utalás.

Szöveges indokolást igényel a büntethetőséget kizáró, megszüntető okra (pl. elévülésre, tévedésre, jogos védelmi helyzetre) történő hivatkozás is.

Gondatlan bűncselekmény esetében ki kell fejteni, hogy a gondatlanság melyik formája (tudatos vagy hanyag gondatlanság) miatt volt megállapítható. (A büntetés kiszabásánál jelentősége van.)

Lényeges szerkesztési elv: a jogi indokolás nem terjedhet túl az adott ügyben felmerült jogkérdések keretein. Az nem tartalmazhat többet, mást, mint amennyi az ítélet rendelkezéseinek a megalapozásához, megértéséhez szükséges.

Mindig hivatkozni kell viszont a kötelező jogegységi határozatra, alkotmánybírósági határozatra, ha az az adott ügygel összefügg. (De ez nem a teljes határozat átemelését jelenti.)

A bírói gyakorlat már sok értelmezési kérdést megoldott; értelemszerűen hivatkozni lehet (a forrás megjelölésével) a hasonló eseti döntésekre, kollégiumi véleményekre is.

A büntetés kiszabása, intézkedés alkalmazása, illetve mellőzése:

A büntetés kiszabásánál (mellőzésénél) rendkívül lényeges a konkrét ügyben értékelhető súlyosító és enyhítő körülmények hiánytalan számbavétele és nyomatékuknak megfelelő értékelése.

Az egyes bünteteskiszabási tényezőkről a Kúria BKv 56. számú kollégiumi véleménye ad részletes gyakorlati útmutatást (ismerete alapvető szakmai követelmény).

A tényezők sablonos felsorolása rontja az ítélet színvonalát, nélkülözi azt a meggyőző erőt, hogy a vádlott valóban a kiszabott büntetést érdemelte.

Visszatérően hívjuk fel a figyelmet: ha a személyi körülmények, illetve a történeti tényállás nem tartalmazzák azokat az adatokat, amelyeknek a bíróság a büntetés kiszabásánál jelentőséget tulajdonít, az ítéleten belül ellentmondás keletkezik.

Általános szerkesztési elvek:

Bizonyos jogszabályok felhívása itt is teljesen szükségtelen.

Például:

- a büntetés célja (Btk. 79. §),
- a szabadságvesztés (Btk.34-36. §).
- bünteteskiszabási elvek (Btk. 80. §),
- büntetési nemek (Btk. 33. §).

Ezzel szemben feltétlenül utalni kell:

- a halmazati büntetésre [Btk. 81. § (1) bekezdésére],
- a különös, többszörös, erőszakos többszörös visszaesésre, a bünszervezetben történő elkövetésre vonatkozó általános részi konkrét szabályokra, amelyek alapján felemelt büntetési tétel volt az irányadó,
- enyhítő szakasz alkalmazása esetén a megfelelő törvényhelyre [Btk. 82. §-a és 33. § (4), illetve (5) bekezdésére],
- tárgyalásról lemondás esetén az enyhébb büntetés kiszabására vonatkozó törvényhelyre,
- a büntetés korlátlan enyhítésére vonatkozó rendelkezésre,
- a büntetés kiszabásának mellőzése esetén arra a törvényhelyre, ami erre lehetőséget biztosított.

Határozott idejű szabadságvesztés kiszabása esetén a büntetési tétel középértéke az irányadó [Btk. 80. § (2) bekezdése].

Ilyen büntetés kiszabásakor - a fentebbi szakasz felhívása nélkül – röviden azt kell kifejezteni: miért alkalmazott a bíróság a középértéktől eltérő büntetést.

Példa:

„Az enyhítő tényezők nagy száma, jelentős nyomatéka miatt került sor a középértéknél kisebb mértékű szabadságvesztés kiszabására”,

vagy

„a súlyosító körülmények túlsúlya, a bűncselekmény jellege miatt került sor a középértéket meghaladó (lényegesen meghaladó) mértékű szabadságvesztés kiszabására”.

(Előzőleg a büntetéskiszabási tényezők számbavétele már megtörtént.)

Szöveges indokolásra szorul – a vonatkozó törvényhely megjelölése mellett – a szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztése, és külön a felfüggesztés tartama is.

Ugyanez vonatkozik a pénzbüntetés napi tételszámára és az egy napra eső összegre is.

Több büntetés egymás melletti alkalmazása esetén azok együttes alkalmazásának a szükségessége igényel rövid indokolást.

Példa:

„A bűncselekmény jellegére, az elkövetés körülményeire, a büntetéskiszabási tényezőkre is figyelemmel a bíróság úgy ítélte meg, hogy a ..... büntetések együttes alkalmazásával lesz a büntetés célja elérhető.”

Intézkedések:

A büntetéskiszabási tényezőket értelemszerűen ilyenkor is – a fentiekhez hasonló módon – értékelni kell.

Az alkalmazott intézkedések alapját képező anyagi jogi jogszabályokat viszont mindig meg kell jelölni.

[Pl. próbára bocsátás: Btk. 65. § (1) és (3) bekezdése, jóvátételi munka: Btk. 67. § (1) és (4) bekezdése, pártfogó felügyelet: Btk. 69. § (1) bekezdése.]

Az ítélet egyéb rendelkezései:

Indokolása a rendelkező rész sorrendjéhez igazodik.

Minden olyan ítéleti rendelkezést (végrehajtási fokozat, feltételes szabadságból történt kizárás, fogva tartás beszámítása, elkobzás, zár alá vétel feloldása, stb.) egy mondatral és a vonatkozó törvényhely felhívásával indokolni kell.

A bizonyítási indítvány elutasításának indokait az ügydöntő határozatban kell kifejteni [Be. 260. § (1) bekezdése]. Kötelező tehát a bizonyítási indítványok elutasításának is indokát adni.

Nemcsak a szóban, hanem az írásban előterjesztett indítványokról is a bíróságnak a tárgyaláson – pervezető végzésben - határoznia kell.

Megalapozatlanná teheti az ítéletet – akár hatályon kívül helyezést is eredményezhet –, ha a bíróság az indítványokról nem határoz, vagy határoz ugyan, de az elutasítás indokait az ítéletben nem fejt ki.

Egyéb szerkesztési kérdések:

Amennyiben a bíróság a több bűncselekménnyel vádolt vádlottat valamely bűncselekmény vádja alól felmenti:
a felmentő rendelkezést szerkesztési szempontból helyesebb a rendelkező rész végén elhelyezni.

Példa:

„Ellenben a vádlottat az ellene (.....) büntette (Btk. ....) miatt emelt vád alól felmenti.”

Ellenkező megoldás esetén, vagyis amikor a felmentő rendelkezés nyomában a bűnösség kimondását követi, az ítéletben logikai törés mutatkozik.

(„bűnös: ..... büntettekben. Ellenben a bíróság felmenti. Ezért ..... büntetésre ítéli.”)

Ez vonatkozik arra az esetre is, amikor egyes cselekmények vonatkozásában az ítéletben kerül sor a büntetőeljárás megszüntetésére.

„Ellenben (.....) büntette (Btk. ....) és a (.....) vétsége (Btk. ....) miatt indult büntetőeljárást megszünteti.”

II. Több vádlottas fellebbezett, bűnösséget megállapító ítélet

A rendelkező részre vonatkozó, előzőekben taglalt szerkesztési elveket a többvádlottas ügyekben is alkalmazni kell.

Emiatt csak az egy vádlottas ügyekhez képest jelentkező eltérésekkel foglalkozunk.

Általános szerkesztési elv:

Az egyértelműség, a minden kétség és tévedés kizárása érdekében a rendelkező résznek minden egyes vádlottra külön-külön, ugyanakkor összefüggően kell tartalmaznia az egyes szerkezeti elemeket.

Tehát az előzetes fogva tartásának adatait, a személyi adatait, bűnösségének kimondását, büntetésére (intézkedésre) vonatkozó rendelkezéseket, valamint az ezekhez kapcsolódó rendelkezéseket is; végrehajtási fokozat, feltételes szabadság stb.

Különösen indokolt ez a szerkesztési mód nagyszámú vádlott esetében még akkor is, ha ez a „bűnös”, illetve az „ítéli” kifejezések ismétlésével jár.

A gyakorlatban előforduló másik megoldást, amikor a bíróság tíz-tizenöt vádlott esetében is először külön kimondja a bűnösséget, majd - 8-10 gépelt oldalt követően - tartalmazza az ítélet a külön-külön kiszabott büntetéseket, nem tartjuk követendőnek.

Ez a szerkesztési mód azon túl, hogy a nevek felesleges ismétlését eredményezi, az áttekinthetőséget még a szakemberek számára is megnehezíti.

Eltérés a megnevezésnél:

Az egyes vádlottak rendűségét mindig római számokkal (s nem arab számokkal) és a teljes nevük után jelöljük.

Az ugyanis nem a vádlott emberi minőségét (pl. III. rendű Nagy Pál), hanem csak a perbeli sorrendjét jelzi.

Változatlan marad a perrendi sorrend akkor is, ha az ítélet meghozatala előtt a bíróság valamelyik vádlottra elkülöníti, vagy megszünteti az eljárást. Tehát a sorrendet – az áttekinthetőség érdekében – ilyenkor sem szabad megváltoztatni. (Pl. a korábbi XX. rendű vádlott nem jelölhető XVIII. rendűként két vádlott „kiesése” miatt.)

Kétségtelen, hogy a rendűség használatát a Be. nem írja elő, az eljárási törvény „a vádlottra” (egy személyre) vonatkozóan tartalmaz szabályokat, a rendűség jelölését gyakorlati okok tették és teszik szükségessé.

A szerkezeti elemek kivételesen (és kevés számú vádlott esetében) összevonhatók akkor, ha a bíróság minden vádlottnak ugyanabban a bűncselekményben állapítja meg a bűnösségét (pl. csoportos elkövetés).

Ilyenkor - a neveket követően – a bűnösséget elegendő egyszer kimondani.

[„Z. V. I. rendű, K. P. II. rendű és D. Z. III. rendű vádlott bűnös (.....) büntetésben (Btk. ....)”]

Ha pedig a büntetésük is azonos, a büntetés kiszabását is össze lehet vonni.

„Ezért a bíróság a vádlottakat személyenként 5 (öt) – 5 (öt)hónapi szabadságvesztésre ítéli.”

Az ügyben felmerült ún. járulékos kérdésekről (bűnjelek, zár alá vétel, bűnügyi költség) a rendelkező rész végén, összevontan, felsorolásszerűen lehet rendelkezni.

A vádlott (bármelyik megoldás alkalmazása esetén) a rendelkező részben a tévedések kizárása érdekében mindig csak a teljes névvel szerepelhet. (Nem elégséges tehát utóbb pl. a büntetés kiszabásánál a „XXII.” rendű vagy „L.” rendű vádlott megjelölés.)

A tényállásnál jelentkező eltérések:

Amennyiben sorozatjellegű, azonos elkövetési móddal véghezvitt cselekményekről van szó, célszerű ún. általános történeti tényállást megállapítani (egy vádlott esetében is).

Ebben lehet rögzíteni a vádlottak egymáshoz való kapcsolatát, a cselekményekben játszott szerepüket, az elkövetési módot, stb.

Ez értelemszerűen csak olyan tényeket tartalmazhat, ami az egyes konkrét cselekményekből általánosítva megállapítható.

Ezzel a szerkesztési megoldással a konkrét tényállásoknál elegendő az általános tényállásban leírt személyi összetételre, elkövetési módra, stb. visszautalni.

(Ha valamelyik cselekmény attól mégis eltér, azt az érintett cselekménynél értelemszerűen rögzíteni szükséges.)

Bűnszövetség, bűnszervezet alapját képező tények leírása is hasonlóan – még a konkrét magatartások részletezése előtt – történik.

A vádlottakat a tényállásban is a teljes névvel és a rendűségére utaló római számmal és vádlottakként kell megnevezni.

Csak a rendűséget jelölő római szám használata azon túl, hogy személyiségi jogot sérthet, az ítélet egészének a kulturáltságát érinti. Emellett a nem kizárható számelírások zavarhatják a megértést, s a megalapozottságot illetően is aggályt kelthetnek.

Bizonyítékok értékelésénél:

Az olyan vádlott (vádlottak) tekintetében akivel (akikkel) szemben az ítélet első fokon jogerőre emelkedett, a mérlegelő tevékenység szükségtelen [Be. 359. § (2) bekezdés]. Más vádlottat (vádlottakat) érintő részében viszont a vallomását (vallomásait) értékelni kell, mert ennek elmaradása, a vádlott társ tekintetében eredményezhet megalapozatlanságot.

III. Első fokon jogerős bűnösséget megállapító ítélet

A Be. 259. §-ának (1) bekezdése értelmében csak az indokolásban van eltérés, ezért a bevezető részre, a rendelkező részre a korábban már írtak mindenben irányadók.

Az indokolás csupán a tényállásból és az alkalmazott jogszabályok felsorolásából is állhat.

A tényállás viszont (az előzőekben már írtak szerint) a személyi tényekből és a történeti tényállásból áll.

A tényállásnak ezért a személyi tényeket – ide értve a korábbi büntetésre vonatkozó adatokat is – a fellebbezett ítélet kapcsán kifejtettek szerint tartalmaznia kell.

Az ún. rövidített írásba foglalás nem azonos a „rövidített” tényállással, azaz amikor a tényállásból hiányoznak a szükségszerű és nélkülözhetetlen elemek.

Miután a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás kötelezően irányadó, a felülvizsgálat eredményeként felmentéshez vezet, ha a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő történeti tények az ítéletből hiányoznak.

[Jogkövetkezménye: kártalanítás (Be. 580. §), illetve visszatérítés (Be. 585. §).]

Hatályon kívül helyezésre kerülhet sor akkor, ha a személyi körülmények hiányoznak, vagy hiányosak.

Törvénysértő büntetés vagy intézkedés alkalmazása esetén ugyanis a Kúria az ítélet megváltoztatásával nem tudja a törvénysértést orvosolni, mert a hiányos büntetés kiszabási tényezők miatt nem tud a „törvénynek megfelelő” határozatot hozni [Be. 416. § (1) bekezdés b) pont].

Az ún. rövidített ítélet tényállásánál is kívánalom a rövid, lényegre törő, közérthető megfogalmazás.

A jogszabályok felsorolása:

A fellebbezett ítélettől eltérően mindössze az alkalmazott jogszabályok puszta felsorolása a követelmény. Az alkalmazott jogszabályok felsorolása az alkalmazott jogszabály és törvényhely pontos feltüntetésével [pl. Btk. .... § (...) bekezdés .....] pont] történik.

Adott esetben azonban a Btk. 2. §-a sem hiányozhat.

„A bíróság az ítélet meghozatalánál a következő jogszabályokat alkalmazta: ...”

A felsorolás a rendelkező rész sorrendjében történik, figyelemmel a jogi minősítés kapcsán kifejtettekre is (mit nem kell és mit kell megjelölni.)

IV. Fellebbezett felmentő ítélet – Be. 331. §

A törvény szerint a tényállás csak az első fokon jogerőre emelkedett felmentő ítélet esetében mellőzhető [Be. 259. § (1) bekezdés].

A fellebbezett felmentő ítéletnek is kötelező eleme mindaz, amit a Be. 258. §-ának (3) bekezdésének a)–f) pontjai kapcsán korábban már rögzítettünk (vádra történő utalás, személyi körülmények, tényállás, bizonyítékok értékelése, stb.).

Szerkesztési eltérések:

A rendelkező rész:

Ha a vádlott ideiglenes kényszergyógykezelés alatt áll, azt a neve előtt fel kell tüntetni (előzetes fogva tartás).

[A kötelező felülvizsgálat ideje ehhez igazodik – Be. 566. § (2) bekezdés].

A megnevezés:

A vádlottat általában annak a bűncselekménynek (bűncselekményeknek) a vádja alól kell felmenteni, amelyet (amelyeket) a vád tartalmaz.

Büntethetőséget kizáró ok esetén azonban azon bűncselekmény alól kell felmenteni, amely a büntethetőségi akadály hiányában megállapítható lett volna [BH 1987.423/II.].

Ha a vádlott bűnössége a törvényi egységet alkotó bűncselekmény egyes részselekményei vonatkozásában nem állapítható meg, külön felmentő rendelkezésnek nincs helye.

A jogi indokolásban kell kifejtetni, hogy az érintett részselekményeket a bíróság a bűnösség köréből mellőzte.

Ugyanez a helyzet, ha látszólagos anyagi vagy alaki halmazat áll fenn.

Nem kell külön felmentő rendelkezést hozni akkor sem, ha a bíróság a vádtól eltérően minősíti a cselekményt. Pl. emberölés büntettének kísérlete helyett életveszélyt okozó testi sértés büntettét állapítja meg.

A felmentő rendelkezésben a felmentés jogcíme (bűncselekmény hiánya, bizonyítottság hiánya, büntethetőséget kizáró ok) nem szerepelhet, mert az szerkezetileg a jogi indokolás körébe tartozik.

Példa:

„(.....) vádlottat az ellene rablás büntette (Btk. ....) miatt emelt vád alól felmenti.”

A felmentő rendelkezést az egyéb ítéleti rendelkezések követik (kényszergyógykezelés elrendelése, elkobzás, bűnügyi költség, stb.).

Indokolásban:

A vádra történő utalás és a vádirat szerinti jogi minősítés megjelölése mellett a vádirati tényállás lényegének az ismertetése is szükséges lehet.

Így pl. a bizonyítottság hiányában történt felmentés esetében a szerkezet akkor logikus, ha a bíróság a vádirati tényálláshoz képest foglalkozik a vádlotti védekezéssel, a bizonyítékok értékelésével. Ezután rögzíti a tényállást.

Tényállásként pedig azt kell megállapítani, ami a vádirati tényállásból megállapítható volt. Végül kifejezésre kell juttatni azt is, abból mi az, ami nem volt bizonyított.

Példa:

„Nem volt megállapítható”, hogy a sértett sérülését, az általa szenvedett kárt, stb. a „vádlott okozta volna”, „Nem volt megállapítható, hogy a vádlott a helyszínen tartózkodott volna.”

Ezt követi a felmentés és az egyéb ítéleti rendelkezések jogi indokolása.

Ezzel szemben pl. a kényszergyógykezelés elrendelésekor, vagy ha a cselekmény csupán szabálysértést valósított meg, a vádirati tényállás lényegének az ismertetése nem szükséges, az indokolás a bűnösséget megállapító ítélet szerkezete szerint történik.

Kényszergyógykezelés elrendelésekor (Btk. 78. §) rendelkező rész szövegezése:

„(.....) vádlottat az ellene (.....) büntette (Btk. .... §) miatt emelt vád alól felmenti.

Kényszergyógykezelését rendeli el.

A kényszergyógykezelést zárt intézetben kell végrehajtani”.

(Az IMEI-re történő utalás felesleges – a végrehajtási szabályokból következik.)

Miután kényszergyógykezelés – az egyéb törvényi feltételek mellett is – csak akkor alkalmazható, ha az elkövetővel szemben egyévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést kellene kiszabni, a „büntetés kiszabási” tényezők számbevétele ez esetben is szükséges.

Megfogalmazása a következő lehet:

„Büntethetőségi akadály hiányában a vádlott terhére kellene értékelní (.....), míg javára (.....) lennének figyelembe vehetők. „Mindezekre figyelemmel a bíróság úgy ítélte meg, hogy egy évet meghaladó szabadságvesztés kiszabása lenne szükséges.”

[Értelemszerűen a felmentést, intézkedést, egyéb rendelkezéseket jogilag is indokolni kell. Büntethetőséget kizáró ok, Btk. 15. § b) pont, Btk. 78. § (1) bekezdés, Be. vonatkozó §-a, egyéb rendelkezések indoka.]

V. Elsőfokú ügydöntő végzések (Be. 332. §):

A végzések bevezető részére, rendelkező részére, indokolására – a Be. 258. §-ának rendelkezései vonatkoznak.

Szerkesztésük formailag az ítélet szerkezetét követi.

A rendelkező rész az eljárás megszüntetését tartalmazza, a megszüntető ok megjelölése nélkül.

„(.....) vádlott ellen (.....) büntette miatt (Btk....) indult büntető eljárást megszünteti.”

Ezt követik az ügyben még szükséges rendelkezések (Be. 334. §), illetve a bűnügyi költségre vonatkozó döntés.

Az indokolásban a vádra utalni kell, majd értelemszerűen azokat az adatokat, tényeket kell rögzíteni, amelyek miatt a megszüntetésre sor került.

Például

Ha a megszüntetési ok

- a vádlott halála: ennek a ténynek és a halál időpontjának a rögzítése mellett a halotti anyakönyvre történő hivatkozás elegendő,
- ha elévülés: értelemszerűen azokat az adatokat kell szerepeltetni, amelyek alapján az elévülés bekövetkezése egyértelműen megállapítható (elévülés kezdőnapja – Btk. 27. §, elévülés félbeszakítása – Btk. 28. §),
- ha magánindítvány hiánya: a hiány okát kell leírni, arra utalással, hogy a magánindítvány nem volt pótolható,
- ha a cselekményt már jogerősen elbírálták: a vádirati tényállás ismertetése mellett annak a határozatnak a megjelölését és tényállásának a lényegét kell tartalmaznia, amellyel az ügyet korábban már jogerősen elbírálták,
- ha vádelejtés: az indokolásnak csupán a vádelejtés tényét, a vonatkozó jogszabályokat kell tartalmaznia, kitérve arra is, hogy pótmagánvádnak nincs helye,
- ha a vád nem törvényes: értelemszerűen azt kell kifejteni, hogy miért nem az.

Összefoglalásként leszögezhetjük:

A büntetőügyben hozott ítélet szerkesztése nem azonos az ítélet puszta írásba foglalásával.

A szerkesztés olyan magas szintű szellemi tevékenység, amelynek során a bíró tudatosan alkalmazza a Be. rendelkezéseit, alapelveit és a bírói gyakorlat által kialakított szerkesztési elveket.

Az igényes bíró – munkatehertől függetlenül – arra törekszik, hogy az írásba foglalt ítélet – amivel emberek sorsába avatkozott be, s amivel nemcsak önmagát, hanem az egész igazságszolgáltatást képviseli – szakmailag kifogástalan legyen.

A szakmailag kifogástalan ítélet olyan komplex, egységes egész, amelynek

- indokolása mindenben megfelel a rendelkező rész tartalmának,
- a megállapított tényállás megalapozott, megfelel az alapjául elfogadott, törvényesen beszerzett, a logika szabályai szerint mérlegelt bizonyítékoknak,
- a tényállás és az abból levont jogi következtetés is összhangban áll egymással, s megfelel a vonatkozó törvényi rendelkezéseknek,
- a személyi körülmények, tényállás tartalmazzák mindazokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a büntetés kiszabásánál értékelt.